

Het Evangelie van Verlossing in Jesaja

Inhoud

- Voorwoord 1
1. De droevige situatie en de troostrijke boodschap 2
    2. De grote geloofscrisis 8
    3. Een Evangelie voor de toekomst 14
      4. Ik ben de HERE 19
      5. Kores. De koning uit het oosten 25
      6. De knecht van de HERE 33
    7. De vrijgekochten van de HERE zullen terugkeren 40
      8. Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde 51
      9. Gods Woord volbrengt wat Hem behaagt 59
      10. De draden samengevlochten 64

De Bijbelpassages zijn genomen uit de NBG'51 Vertaling, tenzij anders vermeld. De taal is waar nodig en mogelijk ontdaan van oud taalgebruik, zodat de tekst te begrijpen is voor de tegenwoordige lezer. Waar Heer betrekking heeft op God is dit consequent weergegeven met HEER, HEERE of HERE (afhankelijk van de vertaling), ook in het Nieuwe Testament. Dit om het onderscheid tussen God en Christus duidelijk aan te geven.

het volgende themanummer is getiteld:
Het Evangelie van Christus in Matteüs
Verschijning: november 2024

Voorwoord

De val van het kleine Godsrijk op aarde – in de zesde eeuw vóór Christus – als gevolg van de verovering door het Babylonische Rijk, was een ontstellende ramp voor het volk Israël. Het slot van Psalm 89, bijvoorbeeld, verwoordt de verbijstering die zich door die gebeurtenis van de gelovigen meester maakte. Eén van hun profeten had gewaarschuwd, dat het volk niet vóór de eindtijd weer een koning zou hebben. En nu, na een periode van meer dan tweeënhalfduizend jaar, kunnen we zien hoe juist deze profetie is gebleken: “Want vele dagen zullen de Israëlieten blijven zitten zonder koning en zonder vorst ... Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en de HERE, hun God, zoeken, en David, hun koning, en bevende komen tot de HERE en tot zijn heil – in de laatste dagen” (Hos 3:4,5).

Onder de heilige geschriften die de ballingen meenamen, bevond zich ook een rol van de profeet Jesaja. In tegenstelling tot het eerste deel van zijn grote geschrift, werd in het tweede deel daarvan Israëls ballingschap en de wereldwijde verstrooiing niet zozeer voorzegd als verondersteld. Uitgaande van deze veronderstelde situatie kreeg het volk een troostrijke boodschap, die niet alleen het herstel van Israël maar ook de komst van Gods wereldomvattende Koninkrijk verzekert.

Dit 'Evangelie van Jesaja', zoals we in deze studie de hoofdstukken 40-66 hebben genoemd, bevat een openbaring voor gelovigen van alle tijden en plaatsen. Nergens in de Schrift wordt de unieke majesteit van Israëls God, de Schepper van het heelal, op zo'n grootse en dichterlijke wijze voorgedragen – in schril contrast met de door mensen gemaakte, en daarom belachelijke, afgoden van de heidenwereld. Israëls ellendige toestand als ballingen in Babel wordt zodanig geschilderd, dat de trieste geestelijke toestand waarin alle mensen verkeren, opgesloten als gevangenen die een doodvonnis over zich hebben horen uitspreken, op doeltreffende wijze wordt voorgesteld. Naar aanleiding hiervan wordt in een reeks profetieën verteld hoe de Knecht van de HERE door zijn lijden, dood en verhoging gelovigen daaruit zal bevrijden, opdat zij eeuwige vreugde mogen genieten: “Blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, kommer en gezucht zullen wegvluchten” (Jes 51:11).

Vele citaten in het Nieuwe Testament getuigen van de invloed die deze heilsboodschap van Jesaja op Christus en zijn apostelen heeft gehad. Met deze studie hebben we geprobeerd ook u aan te sporen dit blijde en verlichtende Evangelie zelf te proeven.

1. De droevige situatie en de troostrijke boodschap

Troost, troost mijn volk, zegt uw God.
(Jesaja 40:1)

De lezer van het boek Jesaja passeert aan het eind van hoofdstuk 39 een duidelijke grens, en bevindt zich daarna in een andere tijd, in een ander land, en in een radicaal andere situatie van Gods volk dan in de eerdere hoofdstukken. Wat is deze situatie? Welke boodschap heeft de HERE voor Zijn uitverkoren verbonds-volk? En wie is de boodschapper?

Het volk weggevoerd en Jeruzalem verwoest

Het Evangelie van Jesaja – waarmee wij het laatste gedeelte, de hoofdstukken 40-66, bedoelen – begint als een veelbelovende zonsopgang na een bijzonder stormachtige en rampzalige nacht: “Troost, troost Mijn volk, zegt uw God. Spreek tot het hart van Jeruzalem, roep het toe, dat zijn lijdenstijd volbracht is, dat zijn ongerechtigheid geboet is” (40:1,2). Hoe erg deze lijdenstijd geweest is, blijkt uit de droevige situatie waar in de daaropvolgende hoofdstukken telkens aan wordt herinnerd. Na meer dan duizend jaar gewoond te hebben in het land dat God hun gegeven had, wordt Gods volk weggevoerd naar een verafgelegen gebied, en leidt daar een kwijnend bestaan onder het strenge regime van heidense heersers:

Want om niet is Mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het woord van de HERE, en voortdurend, de gehele dag, wordt Mijn Naam gelasterd. (Jes 52:5)

Dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenissen zijn zij weggeborgen; zij werden tot roof en er was geen redder; tot plundering en er was niemand die zei: Geef terug. (Jes 42:22)

Jeruzalem, de heilige stad die God gekozen had om daar Zijn Naam te doen wonen, en waarover Hij eens had gezegd: “Dit is Mijn rustplaats voor altijd, hier zal Ik wonen, want haar heb Ik begeerd” (Ps 132:14), is een verlaten puinhoop geworden. De tempel, waar de menigten uit de stammen van Israël zo vaak bijeengekomen zijn, om op de voorgeschreven feestdagen lofoffers met muziek te brengen, is een verlaten, uitgebrande ruïne geworden: “Uw heilige steden zijn een woestijn geworden, Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een wildernis. Ons heilig en luisterrijk huis, waar onze vaders U loofden, werd een prooi van de vlammen en al wat ons dierbaar was, een puinhoop” (Jes 64:10,11).

De macht van Babel

De veroveraar en verdrukker van Gods volk is het wereldrijk Babel, dat – zoals in het grijze verleden Egypte had gedaan – de hulpeloze slachtoffers van zijn brute macht op meedogenloze wijze onderdrukt: “Ik ben tegen Mijn volk toornig geweest, Ik heb Mijn erfdeel ontwijd en het in uw macht gegeven; u [de Chaldeeën] hebt het geen barmhartigheid bewezen; op de grijsaard hebt u ook uw juk zwaar doen drukken ... U vertrouwde op uw boosheid; u zei: Niemand ziet mij” (Jes 47:6,10).

De gemoedstoestand van de ballingen

Onder vele ballingen in Babel heerst een verbitterde stemming, want zij menen het slachtoffer te zijn van de zonden van hun voorvaders. Ezechiël, de profeet die lange tijd onder hen verbleef, en sterk onder hun weerspanningheid leed, kende hun mismooide gezegde: “De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn slee [stroef] geworden” (Ezech 18:2), en ook hun gemompelde klacht: “De weg van de HERE is niet recht” (Ezech 33:17,20). Jesaja verwijt hun dat zij, in hun neiging tot fatalisme, offers brengen aan de heidense afgoden van Geluk (Genesis 30:11) en Lot: “Maar u die de HERE verlaat, die Mijn heilige berg vergeet, die voor Gad een tafel aanricht en voor Meni mengdrank schenkt” (Jes 65:11).

Andere ballingen zijn vol angst voor hun verdrukkers, en durven geen verwachting van verlossing en herstel in hun eigen land meer te koesteren. Zulke kleingelovigen hebben vooral troost en bemoediging nodig, en de HERE redeneert met hen – evenals de Heer Jezus later zou doen – in een poging hen tot inzicht te brengen, opdat zij leren op Gods kracht en liefdevolle zorg te vertrouwen en sterfelijke mensen te zien voor wat zij zijn: “Ik, Ik ben het, Die u troost. Wie bent u, dat u bevreesd bent voor een sterfelijk mens, voor een mensenkind, dat als gras wordt weggeworpen; dat u vergeet de HERE, uw Maker, Die de hemel uitspande en de aarde grondvestte; dat u bestendig, de gehele dag, verschrikt bent vanwege de grimmigheid van de verdrukker, wanneer hij uit is op verderven?” (51:12,13).

Het ontroerende gebed van Daniël, opgezonden tegen het einde van Israëls ballingschap, getuigt echter dat er ook andere ballingen zijn, met inzicht en geloof. Dezen zien helder in dat de ellendige toestand waarin hun volk verkeert het onvermijdelijke gevolg is van zijn chronische ongehoorzaamheid aan God, en dat de weg naar herstel en voorspoed langs inkeer, berouw en bekering moet lopen: “Daarom is over ons uitgestort de met een eed bekrachtigde vloek, die geschreven staat in de Wet van Mozes, de knecht van God, want wij hebben tegen Hem gezondigd. En Hij heeft de woorden bevestigd, Die Hij gesproken had over ons en

over onze regeerders, die ons bestuurden, door zulk een groot onheil over ons te brengen, als er nergens is onder de gehele hemel, behalve in Jeruzalem. HERE, mogen naar al Uw gerechtigheid Uw toorn en Uw grimmigheid zich toch afwenden van Uw stad Jeruzalem, Uw heilige berg ..." (Dan 9:11-13,16).

Een troostrijke boodschap

Voor al deze afstammelingen van Abraham, in hun verschillende geestesgesteldheden van neerslachtigheid, angst, opstandigheid en berouw, brengt dit Evangelie van Jesaja een zeer actuele boodschap van de HERE. Wat het volk meer dan wat dan ook dringend nodig heeft, is een hernieuwd en vast geloof in de levende God. Het geloof dat Hij werkelijk bestaat, het geloof dat Zijn kracht onmetelijk is en Zijn goedheid voor Israël onuitputtelijk. Vandaar dat de eerste negen hoofdstukken van dit gedeelte in Jesaja de HERE op een majestueuze wijze – die haar weerga niet kent, noch in de Schrift noch in de wereldliteratuur – als de Schepper en de eeuwige God voorstellen. De opzet is indrukwekkend: om Israël te overtuigen wordt het geconfronteerd met het onweerlegbare bewijs dat de God van Israël de enige en de levende God is. Telkens weer worden andere volken met hun goden gedagvaard voor een rechtszitting, om het nodige bewijs te leveren dat deze goden levend en machtig zijn. Iedereen weet dat mensen de toekomst niet kunnen onthullen. Laten deze goden dan ten minste iets over toekomstige gebeurtenissen vertellen. En wanneer hun vertegenwoordigers voortdurend zwijgen, geheel en al weigerend op de uitdaging in te gaan, neemt de HERE opnieuw het woord om over de toekomst te spreken:

Hoor Mij zwijgend aan, u kustlanden, en laten de naties nieuwe kracht putten; laten zij toetreden en dan spreken; laten wij samen in het gericht staan. (41:1)

Breng uw rechtsgeding voor, zegt de HERE, voer uw bewijsgronden aan, zegt de Koning van Jakob. (41:21)

Alle volken zijn samen vergaderd en de naties hebben zich verzameld. (43:9)

Verzamel u, kom, treed samen naar voren, die van de volken bent overgebleven ... Spreek op, breng uw bewijzen naar voren, en beraadslaag samen ... (45:20,21 uit PC en HSV)

Maar de vertegenwoordigers, afkomstig uit landen waar dagelijks goden worden gemaakt en aanbeden, blijven nog altijd zwijgen, zoals de schrijver, als in een tus-senzin, spottend zegt: "Zij staan beschaamd en zijn ook te schande geworden, zij zijn allen samen smadelijk afgedropen, de makers van afgodsbeelden" (45:16).

Heeft God Zijn volk verstoten?

Naast een hernieuwd geloof in de HERE als de enige God, de Schepper van hemel en aarde, hadden de ballingen de verzekering nodig dat de wegvoering uit hun

land niet betekende dat hun verbondsrelatie met God geheel en al ten einde was gekomen. Niet alleen wordt Israël toegelaten tot het gerechtelijk verhoor, om naar Gods aanklacht tegen de afgoden te luisteren, maar God breekt Zijn rede telkens af om Zich te richten tot Zijn volk, en het te overtuigen van Zijn niet minder geworden zorg en genegenheid:

U, Israël, Mijn knecht, Jakob, die Ik verkoren heb, nakroost van Mijn vriend Abraham ... U bent Mijn knecht, Ik heb u verkoren en u niet versmaad. (41:8,9)

Maar nu, zo zegt de HERE, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israël: Vrees niet, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, u bent van Mij. (43:1)

Denk hieraan, Jakob; Israël, want u bent Mijn knecht; Ik heb u geformeerd, u bent Mijn knecht, Israël; u wordt door Mij niet vergeten. (44:21)

Hoor dit, u huis van Jakob, die u noemt met de naam Israël en die uit de wateren van Juda voortgekomen bent ... Ik ben de HERE, uw God, Die u leert, opdat het u welga; Die u de weg doet betreden, die u moet gaan. (48:1,17).

Verlossing en voorspoed

Uitgaande van deze fundamentele feiten van Zijn eeuwig bestaan en onmetelijke kracht, en Zijn goedgunstigheid ten opzichte van Israël, stelt de HERE Israël een zegenrijke toekomst voor ogen. Kores van Perzië (Cyrus), die Babel zal veroveren en de ballingen naar hun eigen land zal laten teruggaan, is in de tijd waarover deze profetie spreekt al middenin zijn zegevierende veldtocht, zodat de dag van Israëls bevrijding aanstaande is. Maar een veel grotere Knecht zal God uit Israël zelf verwekken, om een verlossing te brengen die oneindig veel groter is dan die welke deze heidense koning op militaire wijze tot stand zal brengen. Door lijden, verwerping en een smadelijke dood heen, zal Gods Knecht Israël van zijn zonde verlossen, Jeruzalem een heerlijke en verheven plaats in de wereld geven, en op de gehele aarde een nieuwe, rechtvaardige samenleving tot stand te brengen. Deze thema's gaan we in de volgende hoofdstukken nader bekijken, maar eerst moet er, zij het in het kort, een antwoord gegeven worden op de veelbesproken kwestie van de oorsprong van deze hoofdstukken.

De boodschapper

Van welke dienaar Gods is deze profetie afkomstig? Hij maakt deel uit van het boek van Jesaja, hoewel zijn naam in dit gedeelte nergens wordt genoemd. Maar uit het bovenstaande blijkt duidelijk dat de situatie die geschetst wordt, radicaal anders is dan de toestand in de tijd toen het Godsrijk Juda nog bestond, Jeruzalem een machtige stad was, en de tempel een imposant en drukbezocht gebouw. Op grond van het feit dat deze hoofdstukken de situatie onder de ballingen anderhalve eeuw later, kort voor de verovering van Babel, veronderstellen (en dus

niet alleen voorzeggen), menen velen dat Jesaja niet de schrijver kan zijn, maar een onbekende tijdgenoot van Kores.

Het voornaamste is, uiteraard, dat de lezer gelooft dat wat de apostel Petrus eens met betrekking tot de oorsprong van Oudtestamentische profetie schreef, ook voor dit laatste deel van het boek Jesaja geldt: "nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken" (2 Pet 1:21). Naast de goddelijke oorsprong van het geschrevene, is de identiteit van de schrijver in één opzicht van tamelijk ondergeschikt belang. De brief aan de Hebreëen, bijvoorbeeld, verliest niets van zijn kracht ook al weten we niet wie de schrijver was.

Hiermee is echter niet alles gezegd. Israëls ellendige situatie, als ballingen in een gebied dat ver verwijderd is van zijn door God geschonken erfdeel, is in niet geringe mate te wijten aan de verderfelijke invloed van mensen die optraden als boodschappers van de HERE, met een gemakkelijk in het oor liggende, maar ongefundeerde, boodschap van vrede en voorspoed, die naïeve mensen maar al te bereid waren als zoete koek te slikken (wat dat betreft is er tegenwoordig niets nieuws onder de zon...). Hoe zouden zij kunnen weten dat deze troostrijke boodschap van een aanstaande bevrijding uit de macht van Babel en terugkeer naar eigen land – gegeven door een profeet die in afwijking van de gewoonte volledig onbekend is gebleven – geen product is van welgemeende maar bedrieglijke voorspiegelingen, en dat de wens – hoe dichterlijk ook voorgedragen – de vader is van de gedachte?

In een volgend hoofdstuk over Kores in dit themanummer wordt nader ingegaan op het bewijs dat de HERE hem geroepen heeft om Gods volk te bevrijden. Een bewijs dat van alle kracht wordt beroofd, wanneer ontkend wordt dat er van tevoren profetieën aangaande Kores waren bekendgemaakt en bewaard. Hier willen we alleen verwijzen naar een andere toepassing van datzelfde bewijs van de vervulling van profetie, die het overdenken waard is.

De waarheid van de boodschap

In zijn toespraken tot Israël door middel van zijn eerste grote profeet, Mozes, voorziet de HERE de verderfelijke invloed die valse profeten zullen hebben met hun bedrieglijke woorden en tekenen. Vandaar dat in de belofte dat andere profeten Mozes zullen opvolgen, wordt gezegd: "Wanneer u nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord dat de HERE niet gesproken heeft? – als een profeet spreekt in de Naam van de HERE en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat de HERE niet gesproken heeft; in overmoed heeft de profeet het gesproken, u zult voor hem niet vrezen" (Deut 18:21,22).

Er zijn vanuit de Schrift meerdere voorbeelden te noemen, waar de voorzegging van een profeet zijn roeping en de waarheid van zijn andere boodschappen heeft bewezen, ook in het boek Jesaja. Maar niet alleen is hij de profeet die vooraf de wonderbaarlijke vernietiging van het leger van Assur in de omgeving van Jeruzalem bekendmaakte, hij zei ook dat het volk later toch in ballingschap zou worden weggevoerd naar Babel, de opvolger van Assur: "Toen zei Jesaja tot Hizkia: Hoor het Woord van de HERE van de heerscharen [HSV: legermachten]: zie, er zullen dagen komen dat alles wat in uw paleis is en wat uw vaders opgestapeld hebben tot op deze dag, naar Babel zal worden weggevoerd. Niets zal er overblijven, zegt de HERE. En van de zonen, die uit u voortkomen zullen, die u zult verwekken, zullen zij nemen, om hoveling te zijn in het paleis van de koning van Babel" (Jes 39:5-7).

Meer dan een eeuw later is dit alles letterlijk in vervulling gegaan, tegen de algemene verwachting in dat de HERE Zijn Rijk niet ten val zou laten komen. Dat dezelfde profeet die Israëls ondergang had voorzien ook zijn herstel uitvoerig had beschreven, zou de krachtige bewijsgrond leveren die de ballingen zo hard nodig hadden, dat ook dít het Woord was van de HERE, waarover Hij ook zei: "... zo zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn; het zal niet ledig [HSV: vruchteloos] tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend" (Jes 55:10,11). Hoe diep de kloof tussen de hoofdstukken 39 en 40 van Jesaja ook mag zijn, ze wordt op deze wijze door het vaste woord van profetie overbrugd.

2. De grote geloofscrisis

*U komt hem tegemoet, die met vreugde gerechtigheid doet,
hun die op Uw wegen aan U denken. (Jesaja 64:5)*

Gezien door de bril van een gewone historicus heeft de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs in 587 v. Chr. weinig opzienbarends. Zulke gebeurtenissen komen immers met bijna eentonige regelmaat in de kronieken van de volken in deze wereld voor.

Voor vele van de slachtoffers van deze nederlaag, die in ballingschap naar Babel werden weggevoerd, was de ramp echter een hevige en onverwachte slag, die hun geloof in God en Israëls toekomst tot op zijn grondvesten deed wankelen. Het is de moeite waard nader op deze geloofscrisis in te gaan, want daaruit blijkt hoe actueel en betekenisvol het Evangelie van Jesaja voor hen kon zijn.

De eer van Israëls God

In een wereld waarin men geloofde in de invloed van nationale goden, ieder met zijn eigen functie en machtsgebied, werd de nederlaag van een volk beschouwd als een nederlaag voor de goden daarvan. Toen Sanherib, de koning van Assur, de inwoners van Jeruzalem bij de belegering van de stad bedreigde, snoefde hij: "Laat Hizkia u toch niet misleiden door te zeggen: de HERE zal ons redden. Heeft soms één van de goden van de volken zijn land gered uit de macht van de koning van Assur? Waar zijn de goden van Hamath en Arpad, waar de goden van Sefarvaim? Hebben zij soms Samaria uit mijn macht gered? Wie waren er onder alle goden van deze landen, die hun land uit mijn macht hebben gered, dat de HERE Jeruzalem uit mijn macht zou kunnen redden?" (Jes 36:18-20).

De schade die de Naam van Israëls God werd toegebracht, vanwege de val van Jeruzalem door de macht van Babel, is te lezen in het boek van Ezechiël, Gods profeet onder de ballingen in Babel: "En bij alle volken waar zij kwamen, ontheiligden zij Mijn heilige Naam, doordat men van hen zei: Zij zijn het volk van de HERE, maar toch moesten zij weg uit Zijn land. Dit deed Mij leed om Mijn heilige Naam, die het huis Israëls ontheiligd had onder de volken in wier gebied zij gekomen waren" (Ezech 36:20,21). Ook Jesaja erkent in zijn Evangelie ditzelfde droevige feit: "Want zo zegt de Here HERE: Vroeger trok Mijn volk naar Egypte om daar als vreemdeling te vertoeven, en Assur heeft het zonder reden onderdrukt. Maar nu, wat vind ik hier? luidt het Woord van de HERE. Want om niet is Mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het Woord van de HERE, en voortdurend, de gehele dag, wordt Mijn Naam gelasterd" (Jes 52:4,5).

Hierin ligt, zoals wij het zien, de verklaring voor de ongeëvenaarde 'krachtmeting' tussen de God van Israël en die van andere landen in de hoofdstukken 40-48 van Jesaja, die in andere hoofdstukken van dit themanummer nader wordt uiteengezet. De confrontatie wordt voorgesteld als plaatshebbend in een gerechtshof. Aan de ene kant zijn er de vertegenwoordigers van heidense volken, met de goden waarin zij geloven, die de HERE heeft ontboden om zich voor Hem te rechtvaardigen. Tegenover hen staat de HERE, naar Wie men eerst moet luisteren terwijl Hij het onvermogen van alle goden aan de kaak stelt en het bewijs levert dat Hij de Enige en de Eeuwige is, de Schepper van hemel en aarde. Verre van een blijk van Zijn onmacht, zijn de val van het Godsrijk in Juda en de wegvoering van Gods volk eerder een getuigenis van Zijn heiligheid en gerechtigheid, die Israëls goddeloze gedrag niet langer kunnen tolereren: "Wie onder u neemt dit ter ore, schenkt er aandacht aan en luistert in het vervolg? Wie heeft Jakob tot plundering overgegeven en Israël aan berovers? Is het niet de HERE, tegen Wie wij gezondigd hebben, op Wiens wegen zij niet hebben willen gaan, en naar wiens Wet zij niet geluisterd hebben? Daarom stortte Hij de grimmigheid van Zijn toorn over hen uit en het geweld van de oorlog" (Jes 42:23-25).

Gods bestendige liefde voor Israël

Het is begrijpelijk dat sommige ballingen hun wegvoering hebben gezien als bewijs dat God Zijn volk voorgoed verworpen had. Deze neerslachtige stemming komt tot uiting in de woorden: "Maar Sion zegt: De HERE heeft mij verlaten en de HERE heeft mij vergeten" (Jes 49:14), en in het gebed:

Keer terug ter wille van Uw knechten, de stammen van Uw erfdeel. Voor een korte tijd is Uw heilig volk in het bezit daarvan geweest; onze tegenstanders hebben Uw heiligdom vertrapt; wij zijn geworden als hen over wie U van ouds niet hebt geheerst, over wie Uw Naam niet is uitgeroepen. (Jes 63:17-19)

Zie, U bent toornig geweest, omdat wij zondigden; in die toestand verkeerden wij lange tijd, en zouden wij dan verlost worden? ... Want U hebt Uw aangezicht voor ons verborgen en ons aan de macht van onze ongerechtigheden prijsgegeven. (Jes 64:5,7)

Vandaar dat God Israël zijn ongeloof verwijt: "Waarom zegt u, o Jakob, en spreekt, o Israël: mijn weg is voor de HERE verborgen en mijn recht gaat aan mijn God voorbij?" (Jes 40:27).

Deze neerslachtigheid onder de ballingen verklaart waarom God Zijn redevoering tot de heidenen in het rechtsgeding telkens weer onderbreekt, om Zich tot Zijn volk te richten, en het ervan te overtuigen dat Hij het niet verworpen heeft, evenals van Zijn voortdurende zorg en liefde:

Denk hieraan, Jakob ... u wordt door Mij niet vergeten. Ik vaag uw overtredingen weg als een nevel en uw zonden als een wolk; keer terug tot Mij, want Ik heb u verlost. (Jes 44:21,22)

Een kort ogenblik heb Ik u verlaten, maar met groot erbarmen zal Ik u tot Mij nemen; in een uitstorting van toorn heb Ik Mijn aangezicht een ogenblik voor u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid ontferm Ik Mij over u, zegt uw Losser, de HERE ... Want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en Mijn vredesverbond zal niet wankelen, zegt uw Ontfermer, de HERE. (Jes 54:7,8,10)

Gods troonverbond met David

Toen de HERE door middel van een plechtig verbond de toekomst van het koninklijk huis van David verzekerde, gaf Hij deze belofte: "Uw huis en uw koningschap zullen voor altijd bestendig zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vast staan voor altijd" (2 Sam 7:16). Op grond hiervan geloofden de Israëlieten dat, in tegenstelling tot wat bij alle andere volken gebeurde, het koningschap in Jeruzalem nooit ten einde zou komen. Na een reeks sterfelijke koningen, goed en kwaad, zou de Messias komen, die in eeuwigheid zou leven. De dramatische bevrijding van Jeruzalem tijdens de regering van koning Hizkia bevestigde het volk in deze overtuiging. Vandaar dat de verwoesting van Jeruzalem en de wegvoering van het koninklijke huis door Babel zo'n geweldige schok voor hen was. Psalm 89 biedt een kijkje op de verbijstering die de mensen toen overviel. In het eerste deel looft de schrijver de HERE uitvoerig vanwege het voortbestaan van het koningschap van het huis van David: "Zijn nakroost zal voor altijd bestaan, zijn troon zal als de zon vóór Mij zijn" (vs. 37). Maar in het tweede deel stort de psalmist zijn grote verdriet uit: "Toch hebt U verstoten en versmaad, U bent verbolgen geweest op Uw gezalfde, het verbond met Uw knecht hebt U teniet gedaan, zijn kroon tot de aarde toe ontwaard" (vzn 39,40).

In het Evangelie van Jesaja wordt betrekkelijk weinig gezegd over het herstel van het koningschap van David. Mogelijk om geen voorbarige verwachtingen te wekken, waardoor het volk maar al te bereid zou zijn tegen zijn heidense heersers in opstand te komen. Maar wat gezegd wordt is duidelijk genoeg: "Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare genadebewijzen aan David. Zie, Ik heb hem tot een getuige voor de naties gesteld, tot een vorst en gebieder van de naties" (Jes 55:3,4 – in de grondtekst is er een nauw verband tussen de woorden 'betrouwbaar' en 'genadebewijzen', en de woorden 'trouw' en 'goedertierenheid', die in Psalm 89 herhaaldelijk zijn gebezigd).

De verheven plaats die de Knecht van de HERE, na zijn dienstbaar leven onder ontmoedigende omstandigheden en door lijden en dood heen, geschonken zal

worden, laat zien dat Hij ook de beloofde Messias van Israël is. De eerste profetie over Hem zegt niet alleen dat Hij "het recht zal openbaren" (of: "de Wet zal bekendmaken", zoals de Petrus Canisius vertaling aangeeft) als een mondelinge boodschap, maar op aarde het recht tot stand zal brengen (zoals de Statenvertaling aangeeft): "op zijn Wet [Torah] zullen de kustlanden wachten" (Jes 42:1-4). De drie woorden 'Wet', 'richten' en 'naties' komen ook in Jesaja's beschrijving van het toekomstige Godsrijk voor: "Want uit Sion zal de Wet uitgaan en het Woord van de HERE uit Jeruzalem. En Hij zal richten tussen volk en volk en rechtspreken over machtige naties" (Jes 2:3,4). Omdat de Messias de Wereldkoning is geworden, bewijzen andere machthebbers Hem hulde: "Koningen zullen dit zien en opstaan; vorsten, en zich neerbuigen, ter wille van de HERE ... de Heilige van Israël ..." (Jes 49:7).

Het Nieuwe Testament bevestigt dat de profetie van Gods glorierijke verschijning als Koning, plaats zal vinden in de wederkomst van Christus Jezus met macht en heerlijkheid:

Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning. (Jes 52:7)

Zie, de Here HERE zal komen met kracht en Zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, Zijn loon is bij Hem en Zijn vergelding gaat voor Hem uit. (Jes 40:10)

Zie Ik [Christus] kom spoedig en mijn loon is bij Mij om eenieder te vergelden, overeenkomstig zijn werk. (Op 22:12)

Gods arm in Jesaja 40:10 is dus in het licht van Openbaring 22:12 Christus, die door God verhoogd is tot Zijn rechterhand, oftewel gemaakt is tot Zijn Rechterhand, Degene die direct onder Hem staat en door wie Hij werkt.

De ontoereikendheid van het in de Sinai gesloten verbond

Terugkijkend op de komst en het heilswerk van de Heer Jezus, kunnen wij de diepgaande actualiteit van de reeks profetieën aangaande de Knecht van de HERE nog beter inzien. Want Israëls falen, dat aanleiding gaf tot niets minder dan de omverwerping van Gods Koninkrijk op aarde, demonstreert op de meest duidelijke en dringende wijze, door alle ellende van ballingschap, het onvermogen van mensen Gods wil te volbrengen. Wat de apostel Paulus in Romeinen 7 beschrijft als zijn eigen, persoonlijke, deprimerende ervaring – "Ik ben vlees, verkocht onder de zonde ... Want ik weet dat in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, geen goed woont ... Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood" – wordt in de verwoesting van Juda en de wegvoering van zijn bewoners gedemonstreerd op het historische vlak. Hoe vaak komt de onverbeterlijkheid van de menselijke natuur in het boek van Jeremia voor! Bijvoorbeeld:

Kan een Ethiopiër zijn huid veranderen, of een panter zijn vlekken? Dan zou u ook in staat zijn goed te doen, u, die gewend bent kwaad te doen. (Jer 13:23)

Arglistig is het hart boven alles, verderfelijk is het; wie kan het kennen? (17:9)

Gods verbond, dat bij de berg Horeb in de Sinaï woestijn werd gesloten, beloofde heil en zegen aan Israël, mits het volk trouw zou blijven aan zijn plechtige belofte: "Alles wat de HERE gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen" (Ex 24:7). Daniël zag in alle helderheid in, dat de ballingschap een direct gevolg was van de ontrouw van Israël aan Gods verbond: "Daarom is over ons uitgestort de met een eed bekrachtigde vloek, die geschreven staat in de Wet van Mozes" (Dan 9:11). De ineenstorting van het Godsrijk illustreert op droefenis wekkende wijze, dat de beloofde zegen die op de gehoorzaamheid van mensen berust, schipbreuk moet lijden op de rots van zijn aangeboren zwakheid.

Toevallig is het zeker niet, dat juist in de boeken van de profeten die zich op deze toestand van ballingschap richten – Jeremia, Ezechiël, en Jesaja in het tweede deel van zijn boek – de belofte van de HERE wordt gebracht van een nieuw verbond, dat de plaats van het in de Sinaï gesloten verbond zal innemen:

Zie, de dagen komen, luidt het Woord van de HERE, dat Ik met het huis van Israël en het huis van Juda een nieuw verbond sluiten zal. (Jer 31:31 – zie ook de verzen 32-34)

Ik zal u onder de herdersstaf doen doorgaan en u brengen in de band van het verbond. (Ezech 20:37)

En wat Mij aangaat, dit is Mijn verbond met hen, zegt de HERE. (Jes 59:21).

Maar wat alleen in Jesaja rechtstreeks wordt geopenbaard, is dat dit nieuwe verbond, waardoor gelovigen eeuwige verlossing mogen ontvangen, tot stand zal komen door de Knecht van de HERE:

Ik, de HERE, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk. (Jes 42:6)

Ik zal u behoeden en u stellen tot een verbond voor het volk om het land weer te herstellen, om verwoeste eigendommen weer tot een erfdeel te maken, om tot de gevangenen te zeggen: 'Ga uit!' tot hen die in de duisternis zijn: 'Kom tevoorschijn!' (Jes 49:8,9).

Jesaja spreekt van de tijd wanneer Gods kinderen hun verlossing alleen aan de goedheid van de HERE zullen toeschrijven: "Alleen bij de HERE, zal men van Mij zeggen, is gerechtigheid" (Jes 45:24). Dit is een gerechtigheid die een mens mag ontvangen vanwege zijn verbondenheid met de Knecht van de HERE: "door zijn kennis zal Mijn Knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, en hun ongerechtigheden zal Hij dragen" (Jes 53:11).

Een actuele boodschap

Om Gods boodschappen in de Bijbel goed te verstaan, is het nodig deze in eerste instantie te lezen in het licht van de situatie van de luisteraars of lezers tot wie de profeten zich in hun tijd richtten. Wanneer wij het Evangelie van Jesaja plaatsen in de toestand waarin de Joodse ballingen verkeerden, vlak vóór de val van Babel, neemt de boodschap in betekenis en duidelijkheid toe. In zijn gesprekken met de discipelen in de bovenzaal, op de avond voor zijn dood, heeft Jezus hun verteld dat zij pas later zouden inzien wat Hij deed. Juist het feit dat Hij zo gesproken heeft vóór zijn kruisdood, zou later grote betekenis aan zijn woorden geven. Zo is het ook met het Evangelie van Jesaja. Zoals Christus heeft gedaan, had Jesaja tegen zijn volk kunnen zeggen: "Nu al zeg ik het u voordat het gebeurt, opdat wanneer het gebeurt, u zult geloven ..." (Joh 13:19 HSV). De zovele jaren latere vervulling van Jesaja's profetie van ballingschap in Babel, maakte hem uitermate geschikt om de ballingen te vertroosten met een even betrouwbare belofte van terugkeer en herstel. De boodschap die in een andere tijd werd ingegeven, en voor de tijd van de ballingen bewaard, zou met de verschijning van koning Kores van Perzië nieuwe actualiteit krijgen – evenals wij in het huidige tijdperk meer in Jezus' woorden over de eindtijd kunnen zien dan eerdere generaties: "radeloze angst onder de volken ... terwijl de mensen bezwijmen van vrees en angst voor de dingen die over de wereld komen" (Luc 21:25,26).

Omdat Gods Koninkrijk tot op heden niet is hersteld op aarde, is het Evangelie van Jesaja sindsdien steeds actueel gebleven. Voor ons die in de eindtijd leven, en vooral voor hen die verlangend uitkijken naar de verschijning van Gods heerlijkheid met de komst op de wolken van de hemel van de Heer Jezus Christus, is deze boodschap van grote betekenis, zoals nader zal worden verklaard.

3. Een Evangelie voor de toekomst

Om Sions wil zal Ik niet zwijgen en omwille van Jeruzalem zal Ik niet rusten totdat zijn heil opgaat als een lichtglans en zijn verlossing als een brandende fakkel.
(Jesaja 62:1)

De val van het Godsrijk op aarde en de wegvoering van Juda in de zesde eeuw vóór Christus, leidden tot een situatie die, in enkele belangrijke opzichten, tot op de huidige dag dezelfde is gebleven. Als we dit in aanmerking nemen, krijgen sommige plaatsen in het Evangelie van Jesaja meer betekenis.

De tempel

Tussen de verbondssluiting in de Sinaï en de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs, namen de tabernakel en de door Salomo gebouwde tempel in het godsdienstige leven van Israël een zeer belangrijke plaats in. In het binnenste vertrek bevond zich op de ark van het verbond de gouden plaat van het verzoendeksel met de cherubs. Dit was het symbool van de troon van de HERE, en het zichtbare teken dat Hij Israëls Koning en Wetgever was, Die in hun midden regeerde. "Zij zullen Mij een heiligdom maken, en Ik zal in hun midden wonen", had de HERE gezegd, "Ik zal dáár met u samenkomen ... tussen de beide cherubs op de ark van de getuigenis" (Ex 25:8,22). Vandaar het gebed van de psalmist Asaf: "Herder van Israël, neem ter ore! U, Die Jozef leidt als schapen, U, Die op de cherubs troont, verschijn in lichtglans" (Ps 80:2).

De profeet Ezechiël zag deze lichtglans (waarmee de heerlijkheid van de HERE wordt bedoeld) uit de tempel en uit de stad Jeruzalem vertrekken, om er niet meer terug te komen tot de eindtijd (Ezechiël 10; 43:1-7) *. In de tempel die de teruggekeerde ballingen onder moeilijke omstandigheden hebben herbouwd, stond geen ark van het verbond. Toen de Romeinse veldheer Pompeus bij zijn intocht in Jeruzalem in 63 v.Chr., ondanks hevig verzet van de Joden, binnendrong in het Allerheiligste van de tempel, was hij verrast te ontdekken dat het vertrek leeg was. Sinds de verwoesting van Jeruzalem, veertig jaar na Christus' kruisdood, is er helemaal geen tempel meer geweest.

Het lijkt ons dan ook niet toevallig, dat de HERE door Jesaja zegt dat de tempel niet essentieel is voor Zijn wonen onder de mensen: "Zo zegt de HERE: de hemel is Mijn troon en de aarde de voetbank van Mijn voeten, waar zou dan het huis zijn, dat u Mij zou bouwen, en waar de plaats van Mijn rust?" (Jes 66:1,2). Het behaagt de HERE, Die zo verheven en heilig is, meer om te wonen in de nederige

mens: "Want zo zegt de Hoge en Verhevene, Die in eeuwigheid troont en Wiens Naam de Heilige is: In de hoge en in het heilige woon Ik en bij de verbrijzelde en nederige van geest, om de geest van de nederigen en het hart van de verbrijzelden te doen opleven" (Jes 57:15). Vele Joden die in de verstrooiing te ver van de tempel af woonden om daarheen te kunnen gaan, hebben uit deze woorden troost geput. Maar ook christenen in vele landen hebben dat gedaan, dankbaar voor de uitbreiding van deze belofte in Jezus' woorden, dat waar twee of drie in zijn naam samengekomen zijn Hij in hun midden is, en voor zijn belofte aan allen die zijn Woord bewaren: "Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen" (Mat 18:20; Joh 14:23).

De sabbat en het vasten

Gedurende hun verstrooiing zouden de Joden niet meer in staat zijn het bevel drie keer in het jaar de voorgeschreven feesten bij te wonen, op te volgen. Wat zij wél hebben kunnen doen, is de sabbat in acht nemen, evenals de vastendagen die in de loop van de tijd naast de vasten op de Grote Verzoendag werden ingesteld. Het lijkt daarom niet toevallig dat deze beide in dit hoofdstuk onderwerp zijn van een ernstig vermaan:

Welzalig [NBV: Gelukkig] de sterveling die dit doet, en het mensenkind dat daaraan vasthoudt; die acht geeft op de sabbat, zodat hij hem niet ontheiligt, en acht geeft op zijn hand, zodat zij niets kwaads doet. (Jes 56:2)

---

*

In een bepaald opzicht is de heerlijkheid van God al eerder teruggekeerd in Jeruzalem. De profeet Maleachi had gezegd: "Plotseling zal tot Zijn tempel komen de HERE, Die u zoekt, namelijk de Bode van het verbond, die u begeert" (Mal 3:1). Die 'Bode' is de Knecht, Jezus van Nazareth (Jesaja 52:7; Jesaja 61:1,2; Lucas 4:16-21). In Hem heeft God een nieuw verbond gesloten (Jeremia 31:31-33; Matteüs 26:28). De apostel Johannes getuigde van Hem: "wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader" (Joh 1:14; zie ook Heb 1:3). Maar met zijn hemelvaart is de heerlijkheid van God weer weggegaan uit Jeruzalem, en de tempel opnieuw verwoest, net als in de tijd van Ezechiël. De heerlijkheid van God is nog wel aanwezig op aarde, maar dan in geestelijke zin, namelijk in de gelovige en in de Gemeente: "wij allen, die ... de heerlijkheid van de Heer weerspiegelen, veranderen naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid" (2 Kor 3:18). Christenen die uitzien naar de wederkomst van hun Heer uit de hemel, verwachten "de verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland: Christus Jezus" (Titus 2:13), in de hoop die heerlijkheid ook zelf te ontvangen, want "daartoe heeft Hij u ook door ons Evangelie geroepen tot het verkrijgen van de heerlijkheid van onze Heer Jezus Christus" (2 Tes 2:14).

Indien u niet over de sabbat heenloopt door uw zaken te doen op Mijn heilige dag, maar de sabbat een verlustiging noemt, de heilige dag van de HERE van gewicht, en die eert door noch uw gewone bezigheden te doen, noch uw zaken te behartigen, of ijdele taal uit te slaan ... dan zal Ik u doen ... genieten het erfdeel van uw vader Jakob. (Jes 58:13,14)

Ook spreekt de HERE in de verzen 4-12 van hoofdstuk 58 van de wijze waarop Zijn volk de vastendagen zou eren.

Een beroep op mensen in de heidenwereld

Als gevolg van Israëls verstrooiing over vele landen zouden niet-Joodse mensen in de heidenwereld de gelegenheid krijgen kennis te nemen van Israëls God en geloof. In het Nieuwe Testament komen we zulke "vereerders van God" (Hand 13:16) in de synagogen tegen. Ze zijn vooral aangetrokken door het geloof van Israël in één God; en er zijn onder hen mannen en vrouwen die het Evangelie dat Paulus predikt gretig aanvaarden. Jesaja heeft een bemoedigende boodschap voor zulke mensen, die zich bij Gods verbondsvolk willen aansluiten: "Laat dan de vreemdeling die zich bij de HERE aansloot, niet zeggen: De HERE zal mij zeker afzonderen van Zijn volk ... En de vreemdelingen die zich bij de HERE aansloten om Hem te dienen, en om de Naam van de HERE lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn ... hen zal Ik brengen naar Mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in Mijn bedehuis ... Het Woord van de Here HERE, Die de verdrevenen van Israël bijeenbrengt, luidt: Ik zal daartoe nog meerderen bijeenbrengen, dan er al bijeengebracht zijn" (Jes 56:3,6-8).

De beloften van herstel nog niet vervuld

Wanneer wij Jesaja's heerlijke beschrijving van Israëls terugkeer en herstel vergelijken met de historische werkelijkheid, dan blijkt hoe weinig hiervan is terechtgekomen. Van een glorieus tocht langs een nieuwe hoofdweg door de woestijn, veraangenaamd door water gevende rotsen, onder leiding van de HERE in heerlijkheid, was geen sprake. Slechts een betrekkelijk klein aantal Joden was aanvankelijk bereid de terugreis te ondernemen. En toen deze pioniers aankwamen, ontmoedigde een reeks misoogsten hen zo, dat zij hun poging de tempel te herbouwen staakten. De tegenwerking van de andere bewoners van het land zorgde ook voor ernstige moeilijkheden. Met uitzondering van een betrekkelijk korte periode van onafhankelijkheid onder de Makkabeeën, is Jeruzalem tot op het jaar 1948 onder heidense overheersing gebleven, zoals Jezus had gezegd: "door heidenen vertrapt ... totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn" (Luc 21:24). Wat is er dan uitgekomen van Jesaja's aangrijpende tot Sion gerichte toespraak, waarin hij bekendmaakte wat de HERE voor haar in voorbereiding had?

“Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang ... Dan zult u het zien en stralen van vreugde; uw hart zal zich ontroerd verruimen, want tot u zal de rijkdom van de zee zich wenden, het vermogen van de volken zal tot u komen ... Vreemdelingen zullen uw muren herbouwen en hun koningen zullen u dienen” (Jes 60:1,5,10).

Omdat de terugkeer uit ballingschap, en de toekomst van Jeruzalem, zulke belangrijke thema's in het Evangelie van Jesaja zijn, komen ze later uitgebreider aan de orde. Met betrekking tot alle profetieën van herstel en toekomstige heerlijkheid die hier te lezen zijn, kan gezegd worden dat we, evenals bij alle andere Bijbelse profetieën, rekening moeten houden met het Bijbelse perspectief, waarbij de vervulling veel later komt dan wat we zouden veronderstellen. In het eerste deel van het boek Jesaja, bijvoorbeeld, wordt het herstel van Gods Koninkrijk in direct verband gebracht met de nederlaag van Assur (Jesaja 10:33-12:6; 31:8-32:1). Nog een bekend voorbeeld is te vinden in Jezus' rede op de Olijfberg, waar het lijkt alsof Christus 'terstond' (meteen) na de verwoesting van Jeruzalem terug zal komen met grote macht en heerlijkheid (Matteüs 24:29-31). Ook in het boek Habakuk wordt de val van Babel direct gevolgd door de belofte: “Want de aarde zal vol worden van de kennis van de heerlijkheid van de HERE, zoals het water dat de bodem van de zee bedekt” (Hab 2:4-14). Maar in hetzelfde hoofdstuk staat deze raad, die telkens opnieuw van toepassing is: “Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd, aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet. Als Hij/het uitblijft, verwacht Hem/het, want Hij/het komt zeker, Hij/het zal niet uitblijven” (Hab 2:3 HSV; zie ook Heb 10:37).

Heil voor de wereld

God zegt tot Kores: “Ik gordde u, hoewel u Mij niet kende, opdat men het zal weten waar de zon opgaat en waar zij ondergaat, dat er buiten Mij niemand is” (Jes 45:5,6). Volgens deze woorden wordt Kores Gods instrument om alle mensen op aarde tot geloof in Hem te brengen, wat op het eerste gezicht sterk overdreven lijkt. Wat Kores immers deed, was de terugkeer van de Joden naar hun eigen land, en de herbouw van de stad Jeruzalem en de tempel mogelijk maken.

Deze terugkeer en het herstel in de zesde eeuw vóór Christus heeft in Gods heilsplan echter geleid tot verstrekkende ontwikkelingen. Als gevolg hiervan werd Jezus in Bethlehém geboren. Hij heeft de verlossing van mensen uit hun geestelijke nood tot stand gebracht, die door de wereldwijde verkondiging van het Evangelie overal op aarde bekend is gemaakt. Dit houdt ook in dat Christus in de eindtijd terug zal komen, om Gods Koninkrijk op aarde tot stand te brengen, waarin God bekend zal worden van oost tot west en van noord tot zuid.

Licht en duisternis

Kort voor de opmars van Kores ontstond in Perzië een nieuwe godsdienst, dankzij de ziener Zarathoestra. Hij leerde dat er slechts één god, Ahura Mazda, bestaat, met tegenover hem zijn tegenstander Ahriman. Volgens deze zienswijze wordt de wereld beheerst door een radicaal dualisme, gesymboliseerd door de beurtelinge afwisseling van dag en nacht. Gedurende meer dan twee eeuwen leefden de Joden onder het bewind van de Perzen. In apocriefe verhalen, zoals Tobit bijvoorbeeld, over goede en gevallen engelen en demonen en een voortdurende strijd tussen God en de macht van een satan, is de invloed van de Perzische opvattingen te merken. Deze invloed zich heeft laten gelden in het latere Jodendom, en helaas vervolgens ook in het christendom.

Toevallig is het dus zeker niet dat in deze passage in Jesaja, waar Kores direct wordt aangesproken, het dualisme van de Perzische godsdienst stellig wordt tegengesproken: "Ik ben de HERE, en er is geen ander, die het licht formeer en de duisternis schep, die het heil bewerk en het onheil schep; Ik, de HERE, doe dit alles" (Jes 45:7). God is almachtig en Zijn wil is soeverein in het heelal dat Hij geschapen heeft, met alle wezens die zich daarin bevinden. De idee dat Hij voortdurend gewikkeld is in een strijd met een wezen dat Hij geschapen heeft, en niet meer onder controle heeft, is een grove aantasting van Zijn absolute soevereiniteit, waar in het bijzonder het boek Jesaja zoveel nadruk op legt. Dat had het latere christendom, dat na eeuwenlange verduistering van de Goddelijke boodschap, toegang kreeg tot de Schriften in het Hebreeuws en Grieks, duidelijk moeten inzien en erkennen. Zeker omdat de oorspronkelijke gemeente stellig geloofde en beleed dat er één God is en al het kwaad uit de mens komt.

4. In ben de HERE

Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

(Jesaja 65:17)

De Heer Jezus zei eens in gebed: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die U gezonden hebt" (Joh 17:3). Deze kennis betekent, zoals vaak in het Oude Testament, ervaringskennis. In dit geval de beleving van een leven gevende relatie met God in een voortdurende gemeenschap, waarin Zijn liefde voor Zijn kinderen door hen wordt beantwoord met eerbied voor Hem en vertrouwen op Hem. De grondslag hiervan ligt in wat wij uit Gods openbaring van Zichzelf mogen leren, en daartoe levert het Evangelie van Jesaja een belangrijke bijdrage.

"Ik ben de HERE"

In de loop van de hoofdstukken 40-48 stelt de HERE Zich herhaaldelijk voor met woorden die als een refrein klinken: "Ik ben de HERE". Hij beschrijft Zichzelf hiermee als de Schepper van hemel en aarde, de soevereine Regeerder over alles en de Formeerder van Zijn volk Israël. Er is een historische reden voor deze onvergelijkelijke presentatie. De verstrooiing van Zijn volk als ballingen over vele landen had Zijn Naam grote schade toegebracht: "Bij alle volken waar zij kwamen, ont-heiligden zij Mijn heilige Naam, doordat men van hen zei: 'Zij zijn het volk van de HERE, maar toch moesten zij weg uit Zijn land'" (Ezech 36:20). Het zijn zulke denigrerende opmerkingen die aanleiding geven tot Gods klacht door Jesaja: "voortdurend, de gehele dag, wordt Mijn Naam gelasterd" (Jes 52:5).

Met de aankondiging "Ik ben de HERE" wordt de aandacht van de luisteraar of lezer van Jesaja's woorden telkens opnieuw gericht op de HERE in Zijn eeuwige en soevereine bestaan. Op een twintigtal plaatsen krijgt dit Zelfgetuigenis nog eens extra nadruk, door de herhaling van de Hebreeuwse langere vorm van het woord "Ik": "Ik, Ik ben de HERE" (onder andere in Jesaja 43:11). Het bestaan van enige andere god wordt hierdoor ontkend: "Ik ben de HERE, en buiten Mij is er geen Verlosser" (Jes 43:11); "Ik ben de HERE en er is geen ander; buiten Mij is er geen God" (Jes 45:5). God zegt ook: "Ik ben de eerste en Ik ben de laatste" (Jes 44:6; 48:12; zie ook 41:4). Anders dan die passages die vertellen dat Hij "van eeuwigheid tot eeuwigheid" God is (Ps 90:2), geeft deze laatste uitdrukking eerder aan dat Zijn bestaan de gehele schepping omspant. Want in het begin was Hij daar om alles tot stand te brengen, en ook als Zijn werk tenslotte voltooid is zal Hij hiervoor alle lof ontvangen.

De Ontwerper en Schepper van alle dingen

Het eerste deel van de driedelige, dichterlijke Zelfopenbaring van God in Jesaja 44:24-28, beschrijft Hem als de Schepper van alle dingen: "Ik ben de HERE, Die alles gemaakt heb; Die de hemel heb uitgespannen, Ik alleen; Die de aarde uitgebreid heb door eigen kracht". In plaats van het woord 'schepping' te gebruiken, spreekt het Oude Testament meestal van 'hemel en aarde', zoals meermalen in deze hoofdstukken: "Zo zegt God, de HERE, Die de hemel schiep en haar uitspande; Die de aarde uitbreidde met alles wat daaruit ontsproot; Die aan de mensen die daarop wonen, de adem gaf en de geest aan hen die daarop wandelen" (Jes 42:5). God vestigt de aandacht op de schepping als een krachtig getuigenis van Zijn almacht en wijsheid, zoals Paulus eens zei: "Want wat van Hem niet gezien kan worden, Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, wordt vanaf de schepping van de wereld uit Zijn werken met het verstand doorzien" (Rom 1:20).

Want wat zou het absurd zijn de schepping te beschouwen als een prestatie van mensen! Jesaja stelt ons het onmogelijke en belachelijke beeld voor ogen van een mens die met zijn holle hand de juiste hoeveelheid water in de zee brengt, de omvang van de hemel bepaalt met een span (de afstand tussen duim en pink), de benodigde hoeveelheid grond met een maat schat en de bergen met een weegschaal afweegt (Jes 40:12 en verder).

Maar als de voorstelling van de mens als schepper van het heelal of raadgever van de HERE al belachelijk is, hoeveel dwazer zou het dan zijn in de macht van goden te geloven die mensen zelf hebben gemaakt – afbeeldingen van henzelf, dieren en hemellichamen! "De timmerman spant het meetlint en tekent de omtrek af met de stift, bewerkt het beeld met de schaaf, tekent met de passer de omtrek af en maakt het naar de beeltenis van een man/mens" (Jes 44:13).

Maar als de HERE in deze sublieme inleiding in hoofdstuk 40 de naties ziet als even onbeduidend als een druppel water die van een gevulde emmer afvalt, of als een stofje op een weegschaal, wordt daarmee niets over de waarde gezegd die de wereld voor haar Schepper heeft. Gods Zelfpresentatie in het boek Job, hoofdstukken 38-40, bijvoorbeeld, getuigt van Zijn liefde en medeleven met de gehele natuurwereld: "Heeft de regen een vader? Of wie heeft de dauwdruppels verwekt? ... wie geeft de raaf zijn buit, wanneer zijn jongen tot God roepen, ronddolen zonder eten? ... wie heeft de wilde ezel de vrijheid gegeven, ja, wie heeft de banden van de ezel van de steppe losgemaakt?" Zoveel liefde heeft God voor de mensenwereld in het bijzonder, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon aan een kruisdood heeft overgegeven om haar te redden. Waar het in Jesaja om gaat, is de vergelijking tussen God en mens, waaruit blijkt hoe nietig de mens daaruit tevoorschijn komt.

Deze voorstelling van de HERE als de Schepper en Koning van het heelal, houdt een bijzondere belofte voor Israël in. Het volk moet weten dat de kracht waaruit het met sterren gevulde heelal is voortgekomen, ook werkzaam is onder Gods uitverkoren volk, om het te bevrijden en vermoeide mensen te doen opleven: "Een eeuwig God is de HERE, Schepper van de einden van de aarde. Hij wordt niet moe of mat, Zijn verstand is niet te doorgronden. Hij geeft de vermoeide kracht en de machteloze vermeerderd Hij sterkte ... wie de HERE verwachten putten nieuwe kracht; zij varen op met vleugels als arenden; zij lopen, maar worden niet moe; zij wandelen, maar worden niet mat" (Jes 40:28-31).

Het scheppingsdoel

De schepping getuigt niet alleen van haar Schepper, maar ook dat Hij hemel en aarde ontworpen en gemaakt heeft met een doel voor ogen. Het feit dat in deze hoofdstukken telkens weer tot uitdrukking komt, dat de HERE, en alleen de HERE, de toekomst kan onthullen, geeft daarmee het nóg belangrijker feit aan dat Hij ook de toekomst bepaalt: "Ik immers ben God, en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk; Ik, Die van het begin af de afloop verkondig en vanouds wat nog niet gebeurd is; Die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al Mijn welbehagen doen" (Jes 46:9,10).

Het verwijt aan Israël van zijn ongeloof houdt Gods openbaring aan Zijn volk in: "Weet u het niet? Hebt u het niet gehoord? Is het u niet van het begin af verkondigd?" (Jes 40:21). Ditzelfde geldt ook voor een andere klacht: "U hebt veel gezien, maar u hield het niet in gedachtenis [HSV: lette er niet op; NBV: onthield het niet]; u hebt de oren wel open gehad, maar u hebt niet gehoord. De HERE had er behagen in omwille van Zijn gerechtigheid een grote, heerlijke onderwijzing te geven" (Jes 42:20,21).

Het doel achter de schepping van hemel en aarde is gericht op de toekomst van de wereld: "Want zo zegt de HERE, Die de hemelen geschapen heeft – Hij is God, Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft, Hij heeft haar gegrondvest; niet tot een baaierd heeft Hij haar geschapen, maar ter bewoning heeft Hij haar geformeerd; Ik ben de HERE en er is geen ander" (Jes 45:18). Het woord 'baaierd' geeft de toestand van de aarde aan voordat zij voor allerlei levensvormen woonbaar werd gemaakt: "de aarde nu was woest en ledig" (Gen 1:2). De HERE zal niet toelaten dat de aarde terugkeert tot haar begintoestand. Integendeel. De HERE zegt verder door Jesaja, dat de tijd zal komen wanneer iedereen op aarde Hem zal aanbidden, dat "voor Mij elke knie zich zal buigen, dat bij Mij elke tong zal zweren" (Jes 45:23). Op de wijze waarop deze nieuwe, God vrezende samenleving op aarde tot stand zal komen, zal in een later hoofdstuk van dit themanummer nader worden ingegaan.

In de loop van dit gedeelte van Jesaja gaat de dichterlijke voorstelling van de HERE als de Schepper van hemel en aarde over tot die van Israëls Verlosser. De nadruk op Zijn onmetelijke kracht wordt verlegd naar de eveneens onuitputtelijke liefde waarmee Hij Zijn volk uit zijn ellende zal verlossen. Jesaja ziet in Israëls bevrijding uit zijn benarde toestand in Egypte niet alleen een bijzonder blijk van Gods goedheid ten opzichte van Zijn volk, maar ook de verzekering van een nieuw, alles overtreffend herstel: "Ik zal de gunstbewijzen van de HERE vermelden, de roemrijke daden van de HERE, naar alles wat de HERE ons heeft gedaan en naar de grote goedheid voor het huis van Israël, die Hij het betoond heeft naar Zijn barmhartigheid en naar Zijn vele gunstbewijzen. Hij zei: Zij zijn toch Mijn volk, kinderen, die niet trouweloos worden, en Hij werd hun tot een Verlosser. In al hun benauwdheid was ook Hij benauwd, en de Engel van Zijn aangezicht heeft hen gered. In Zijn liefde en in Zijn mededogen heeft Hij Zelf hen verlost en Hij hief hen op en droeg hen al de dagen van ouds" (Jes 63:7-9). Op grond hiervan bidt Jesaja om een nieuwe verschijning van de HERE, om het volk opnieuw te herstellen in zijn land.

Gods tedere liefde voor Israël is een telkens terugkerend thema in de latere hoofdstukken van dit Evangelie: "Een kort ogenblik heb Ik u verlaten, maar met groot erbarmen zal Ik u tot Mij nemen; in een uitstorting van toorn heb Ik Mijn aangezicht een ogenblik voor u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid ontferm Ik Mij over u, zegt uw Losser, de HERE ... Want bergen mogen wijken en heuvels wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal niet van u wijken en Mijn vredesverbond zal niet wankelen, zegt uw Ontfermer, de HERE" (Jes 54:7-10). God ontkent dat Hij Zijn volk ooit zou kunnen verstoten: "Maar Sion zegt: De HERE heeft mij verlaten en de HERE heeft mij vergeten. Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermen zou over het kind van haar schoot? Al zouden zij die vergeten, toch vergeet Ik u niet. Zie, Ik heb u in Mijn handpalmen gegrift, uw muren zijn voortdurend vóór Mij" (Jes 49:14-16). Israëls ongehoorzaamheid gaf aanleiding tot een storing in de verbondsrelatie, maar dit zal tijdelijk zijn, want de HERE heeft Zijn volk niet voorgoed van Zich weggezonden:

Zo zegt de HERE: Waar toch is de scheidbrief van uw moeder, waarmee Ik haar verstoten heb? (Jes 50:1)

Want zoals een jongeling een maagd huwt, zullen uw zonen u huwen, en zoals de bruidegom zich over de bruid verblijdt, zal uw God Zich over u verblijden. (Jes 62:5)

Gods heilbrengende gerechtigheid

Kenmerkend voor dit Evangelie van Jesaja, evenals voor het gehele Oude Testament trouwens, is het gegeven dat er meer melding wordt gemaakt van Gods

gerechtigheid dan van Zijn liefde, en wel op deze plaats als motivatie voor Israëls verlossing. De HERE zal Zijn volk redden, niet ondanks hun gerechtigheid, maar juist omdat Hij rechtvaardig is:

Er is geen God behalve Ik, een rechtvaardige, verlossende God is er buiten Mij niet. (45:21)

Ik ben het, Die in gerechtigheid spreek, machtig om te verlossen. (Jes 63:1)

Hoe kan de vergiffenis van dit onwaardige volk, en hun herstel in eigen land, voortvloeien uit Gods gerechtigheid? Dit is kennelijk geen rechtskundig begrip, alsof het volk enige aanspraak op de HERE kon maken. Wat 'recht' is voor de HERE wordt niet bepaald door abstracte en absolute normen van wat een mens verdient of waar hij recht op meent te hebben. God doet 'recht' wanneer Hij trouw is aan Zichzelf, wanneer Hij handelt overeenkomstig Zijn geopenbaarde eigenschappen die zijn vastgelegd in de verbondsnaam Jahweh: "barmhartig en genadig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid bestendigt aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft" (Ex 34:6,7). Als Mozes in een lied zegt dat hij de Naam van de HERE zal uitroepen, voegt hij hieraan toe: "de Rots, Wiens werk volkomen is, omdat al Zijn wegen recht zijn; een God van trouw, zonder onrecht, rechtvaardig en waarachtig is Hij" (Deut 32:3,4).

Vooraf in het Evangelie van Jesaja is Gods gerechtigheid daarom een dynamische kwaliteit, die heil en zegen teweegbrengt. Gods gerechtigheid wijst op de waarheid van Zijn Woord, Zijn betrouwbaarheid in het doen van wat Hij gezegd heeft:

Waarheid is uit Mijn mond uitgegaan, een Woord dat niet zal worden herroepen. (Jes 45:23)

Ik ben uw God. Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met Mijn heilrijke rechterhand [letterlijk: de rechterhand van Mijn gerechtigheid]. (Jes 41:10)

Ik, de HERE heb u [de Knecht van de HERE] geroepen in gerechtigheid. (Jes 42:6)

Ik ben het, Die hem [koning Kores van Perzië] verwekt heb in gerechtigheid. (Jes 45:13).

Vandaar dat in het parallellisme in deze hoofdstukken Gods gerechtigheid overeenkomt met het heil dat Hij bewerkt (overeenkomstig Zijn Woord en de openbaring van Zichzelf): "Mijn zege is nabij, Mijn heil treedt tevoorschijn ... Mijn heil duurt eeuwig en Mijn gerechtigheid wordt niet verbroken ... Mijn gerechtigheid duurt eeuwig en Mijn heil van geslacht tot geslacht" (Jes 51:5-8).

Diep in zijn hart getroffen door het besef van Gods nabijheid, zei een psalmist in Israël: "Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij" (Ps

139:6). Een dergelijk gevoel van eerbiedige bewondering zal er in de lezer van het Evangelie van Jesaja opwellen, wanneer hij deze majestueuze Zelfpresentatie van de HERE overdenkt. De voorstelling van Hem als Schepper en Koning van het heelal laat zien hoe waanzinnig het godendom in de wereld van de oudheid is, evenals het aanroepen van anderen dan God en Jezus Christus, zoals zelfs tot in onze tijd gebeurt – en dit betreft nota bene doden, zodat er weinig verschil is met de dode goden van hout, metaal en steen, terwijl God en Zijn Zoon leven! Maar dit is slechts een deel van deze Zelfopenbaring van de HERE. Naast Zijn onmetelijke scheppings- en bestuurskracht komt ook Zijn heiligheid die Israëls overtredingen niet kan negeren naar voren, de onuitputtelijke liefde die Hem beweegt het eens door Hem gekozen volk tot Zich te brengen, en met zijn herstel een rechtvaardige samenleving op aarde tot stand te brengen, waarin men Hem overal zal prijzen.

5. Kores. De koning uit het oosten

*Ik heb hem doen komen en hij zal voorspoed hebben op zijn weg.
(Jesaja 48:15)*

In de eerste hoofdstukken van het Evangelie van Jesaja komt de Perzische machthebber Kores (Cyrus) acht keer voor. God spreekt van hem en tot hem. Hij noemt hem Zijn 'gezalvde' en 'herder', maar zegt ook dat Kores Hem niet kent! God heeft hem verwekt om een grote taak voor de Joodse ballingen te verrichten, maar zijn optreden heeft in dit boek ook een andere functie.

De aankondiging van de verovering van Babel door Kores

Als God de heidenvolken uitdaagt met Hem een rechtsgeding te voeren, zodat aangetoond kan worden dat Hij, en Hij alleen, de loop van de wereld bepaalt, richt Hij al meteen de aandacht op de Perzische machthebber Kores. Hij is in Jesaja's visioenen al uit het oosten verschenen in een onweerstaanbare militaire opmars, en behaalt de zege in iedere strijd, zodat verafgelegen koninkrijken tot diep in Klein-Azië zijn aanval vrezen: "Wie heeft hem uit het oosten verwekt, die bij elke schrede de zege ontmoet? Wie levert volken aan hem over en doet hem koningen vertreden, wiens zwaard hen maakt tot stof, wiens boog hen maakt tot dwarrelende stoppels? Hij vervolgt hen, hij gaat ongedeerd voort op een pad dat hij nog nooit had betreden. Wie heeft dit bewerkt en tot stand gebracht? Hij, Die de geslachten van begin af heeft geroepen; Ik, de HERE" (Jes 41:2-4).

Gods bedoeling is dat Kores de stad Babel zal binnenvallen, en daarmee het gehele Rijk ten val zal brengen: "Omwille van u [Israël] zend Ik iemand naar Babel en doe al de Chaldeeën als vluchtelingen afdalen naar de schepen waarover zij jubelden, Ik de HERE, uw Heilige, de Schepper van Israël, uw Koning" (Jes 43:14,15). De formidabele verdedigingspoorten, waar de grote wereldstad zo bekend om was, zullen Kores' zegevierende intocht niet kunnen beletten: "Zo zegt de HERE tot Zijn gezalfde, tot Kores, wiens rechterhand Ik gevat heb om volken vóór hem neer te werpen: de lendenen van koningen ontgord Ik; om deuren vóór hem te openen, geen poorten blijven gesloten. Ik Zelf zal vóór u uitgaan en de oneffenheden effenen; koperen deuren zal Ik verbreken en ijzeren grendels verbrijzelen" (Jes 45:1,2). Na zijn verovering van Babel zal Kores de Joodse ballingen vrijlaten, en hen niet alleen toestemming geven naar hun eigen land terug te gaan, maar ook het herbouwen van de stad en het herstel van de tempel daar bevorderen: "hij is het, die Mijn stad herbouwen zal en Mijn ballingen vrijlaten, zonder kooprijns en zonder geschenk" (vs. 13).

Het historische standpunt

Jesaja werd geroepen om het ambt van profeet van God te bekleden in het jaar 740 v.Chr. Toen in 698 v.Chr., tijdens de regering van koning Hizkia (Jesaja 1:1), zijn dienst als profeet ten einde was gekomen, had hij het optreden van Kores ongeveer honderdvijftig jaar van tevoren voorzien. Zeer opmerkelijk is het daarom, dat hij niet over Kores schrijft als van iemand die veel later geboren zal worden, maar als van iemand die er al is en bezig is een nieuw wereldrijk te stichten.

De 'kustlanden' (Jesaja 41:5) langs het noordoostelijke deel van de Middellandse Zee zijn in Jesaja's visioenen al bevreesd voor hem, waaruit zou kunnen blijken dat hij Lydië al aan het veroveren is. Het tijdstip dat het startpunt van deze profetie in het Evangelie van Jesaja bepaalt, kan dus vrij nauwkeurig vastgesteld worden als ca. 546 v.Chr. – dus ongeveer 150 jaar vooraf opgetekend.

Voornamelijk op grond hiervan wordt het auteurschap Jesaja ontzegd. En dat niet alleen door hen die weinig rekening houden met het vermogen van Israëls profeten de toekomst te onthullen. Het bezwaar dat velen aanvoeren is dat de auteur op consequente wijze schrijft alsof hij meer dan een eeuw later leefde dan de 'historische Jesaja'.

Het bewijs van Gods macht

Deze opvatting heeft echter een onoverkomelijk bezwaar. Als de schrijver van deze hoofdstukken leefde toen Kores al aan het hoofd stond van zijn onoverwinnelijke leger, zou hij niet veel scherpzinnigheid nodig hebben om te kunnen voorspellen dat, na de verovering van zo'n groot gebied in het noorden en noordwesten, Babel het volgende slachtoffer zou zijn. Toch wijst God telkens, en op bijzonder nadrukkelijke wijze, op het feit dat de verschijning van Kores het onweerlegbare bewijs is dat Hij, en Hij alleen, toekomstige gebeurtenissen in de wereld bekendmaakt en tevens bepaalt. Vraag na vraag aangaande Kores wordt ingeleid met het woord 'Wie?': "Wie heeft hem uit het oosten verwekt? Wie levert volken aan hem over? Wie heeft dit bewerkt?". En het antwoord, even vaak herhaald, luidt: "Hij, Die de geslachten van het begin af heeft geroepen; Ik, de HERE".

Op geen andere plaats in de gehele Schrift maakt God zo herhaaldelijk en nadrukkelijk aanspraak op Zijn eeuwige bestaan en soevereiniteit, dat Hij en niemand anders de toekomst openbaart, en dat de beweringen van alle afgodendienaars met hun afgoden en waarzeggers niets zijn. Omdat de oorsprong, niet alleen van deze hoofdstukken maar van alle Bijbelse profetie, hier in het geding is, is het zeker de moeite waard deze reeks aanspraken goed te overdenken:

Breng uw rechtsgeding voor, zegt de HERE; voer uw bewijsgronden aan, zegt de Koning van Jakob. Laten zij aanvoeren en ons bekendmaken, wat er gebeuren zal. Maak bekend hoe het vroeger was, opdat wij het overdenken en kennis nemen van de afloop. Of doe ons het toekomstige horen; maak bekend wat in de toekomst komen zal, opdat wij weten, dat u goden bent. Doe ten minste iets, goed of kwaad, opdat wij elkaar verbijsterd aanstaren en bevreesd zijn bovendien. Zie, u bent niets en uw werk is nietig. (Jes 41:21-24)

Wie heeft het van het begin af bekendgemaakt, zodat wij het weten? En tevoren, zodat wij moeten zeggen: Hij heeft gelijk? Nee, niemand heeft het bekendgemaakt, niemand heeft het doen horen, niemand heeft u daarover horen spreken. Als eerste verkondig Ik aan Sion ... (Jes 41:26,27)

Het vroegere, zie, het is gekomen, en nieuwe dingen kondig Ik u aan; voordat zij uitspruiten, doe Ik ze u horen. (Jes 42:9)

Wie onder hen [de volken, de naties] kondigt dit aan en doet ons het verleden horen? Laten zij hun getuigen voorbrengen, opdat zij in het gelijk gesteld mogen worden en men het zal horen en zeggen: Het is waarheid. (Jes 43:9)

En wie is als Ik – laat hij het uitroepen en verkondigen en het Mij voorleggen – omdat Ik toch het overoude volk tot bestaan riep; en wat er in de toekomst gebeuren zal, mogen zij verkondigen. Wees niet verschrikt en vrees niet. Heb Ik het u niet van oudsher doen horen en verkondigd? (Jes 44:7,8)

Zo zegt de HERE, de Heilige van Israël, en zijn Formeerder: Vraag Mij naar de toekomstige dingen, vertrouw Mij Mijn zonen en het werk van Mijn handen toe. (Jes 45:11)

Verkondig en voer gronden aan. Ja, laten wij samen beraadslagen. Wie heeft dit vanouds doen horen, het van oudsher verkondigd? Ben Ik het niet, de HERE? (Jes 45:21)

Denk aan wat vroeger ... gebeurde; Ik immers ben God, en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk; Ik, Die van het begin af de afloop verkondig en vanouds wat nog niet gebeurd is; Die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al Mijn welbehagen doen; Die uit het oosten een roofvogel roep, uit een ver land de man van Mijn raadsbesluit; Ik heb gesproken, Ik doe het ook komen; Ik heb het ontworpen, Ik breng het ook tot uitvoering. (Jes 46:9-11)

Vergader u allen en hoor. Wie onder hen heeft dit verkondigd? Hij, die de HERE liefheeft, zal zijn welgevallen voltrekken aan Babel en zijn macht aan de Chaldeeën. Ik, Ik heb gesproken, ja, Ik heb hem geroepen; Ik heb hem doen komen en hij zal voorspoed hebben op zijn weg. Nader tot Mij, hoor dit: Van het begin af heb Ik niet in het verborgene gesproken; ten tijde dat het gebeurt, ben Ik daar. (Jes 48:14-16)

Gods openbaring van Zijn wil en heilsplan

In deze hoofdstukken (45-48) komt het Hebreeuwse woord *nagad* (= bekendmaken, te kennen geven, aankondigen, verkondigen) twintig keer voor met betrekking tot Gods openbaring van Zijn wil en heilsplan. Hij spreekt als de Schepper van hemel en aarde, de Formeerder van het volk Israël, Die vóór de grondlegging van de wereld een plan heeft ontworpen en nu bezig is het uit te voeren en te voltooien. Als bewijsgrond van de waarheid van deze herhaalde aanspraak, verwijst Hij naar het feit dat Hij over de toekomst heeft gesproken, en in het bijzonder het optreden van Kores vooraf heeft bekendgemaakt. Hij daagt de afgoden, die de volken zo hoog achten alsof ze werkelijk macht hebben, uit te vertellen wat zij in de toekomst in de wereld zullen gaan doen. Ook stelt Hij de beroemde toekomstvoorspellers in Babel, die voortdurend bezig zijn de toekomst van de sterrenstanden af te leiden, voor datzelfde te doen: "U hebt u afgesloofd met uw vele plannen; laten nu opstaan en u redden, zij die de hemel indelen, die de sterren waarnemen, die maand voor maand laten weten wat u overkomen zal" (47:13).

Het meest indrukwekkende voorbeeld van dit alles moet nog worden bekeken. In Jesaja 44:24-28 staat een verkondiging aangaande Kores, waarin zelfs zijn naam wordt genoemd. Een blik op de passage die op de volgende bladzijde wordt weergegeven, toont de bijzondere, symmetrische structuur. De profetie is opgebouwd in de vorm van een reeks van drie strofen, waarvan de eerste uit drie zinsdelen bestaat, de tweede uit zes zinsdelen en de derde uit negen. De inleidende woorden: "Zo spreekt de HERE", die in dit boek vaak voorkomen, worden gevolgd door de plechtige verklaring die in deze enkele hoofdstukken tien keer te lezen is: "Ik ben de HERE".

De eerste strofe kijkt terug op het verleden. Daarin vertelt God nogmaals dat Hij alles, hemel en aarde, geschapen heeft.

De tweede strofe, met drie dubbele regels, heeft betrekking op de tegenwoordige tijd. Ze zeggen dat God menselijke toekomstvoorspellingen tenietdoet en menselijke wijsheid tot dwaasheid maakt, en, daartegenover, dat Hij de boodschappen van Zijn eigen woordvoerders in vervulling brengt.

De derde strofe ziet uit naar de toekomst, en voorzegt het herstel van Jeruzalem en de tempel. Na de drie en zes zinsdelen van de vorige strofen zijn er hier negen, maar door het weglaten van één hiervan in de tweede regel, en de toevoeging van een extra zinsdeel in de derde regel, valt bijzondere nadruk op de persoon waarvan God heeft bepaald dat hij Zijn werktuig zal zijn, om Zijn genadige voornemens uit te voeren. Nu voor het eerst maakt God diens naam bekend: "Die tot Kores zeg: Mijn herder, hij zal al Mijn welbehagen volvoeren door tot Jeruzalem te zeggen: Het worde herbouwd en de tempel worde gegrondvest" (Jes 44:28).

De HERE kondigt het herstel van Jeruzalem en de tempel aan

Jesaja 44:24-28

“Zo spreekt de HERE, uw Verlosser, en uw Formeerder van de moederschoot aan:

Ik ben de HERE

Die alles gemaakt heb

Die de hemel spande, Ik alleen

Die de aarde grondde – wie was met Mij?

Die de tekenen van de zieners verijdel

Die de wijzen doe terugwijken

Die het woord van Mij knecht gestand doe

de voorspellers als zotten laat staan
en hun kennis tot dwaasheid maak
en de aankondiging
van Mij boden volvoer

Die tot Jeruzalem zeg: Het worde bewoond

tot de steden van Juda:
laten zij herbouwd worden
haar puinhopen richt Ik weer op

Die tot de diepte zeg: Verdroog

uw rivieren doe Ik opdrogen

Die tot Kores zeg: Mij herder

hij zal al Mij welbehagen volvoeren

door tot Jeruzalem te zeggen:

Het worde herbouwd

en de tempel worde gegrondvest”

De conclusie

De val van Gods Koninkrijk op aarde, en de verstrooiing van Zijn volk, hadden de Naam van de HERE overal onteerd. Waar het hier in eerste instantie om gaat, is dat de HERE Degene is Die de gebeurtenissen in de wereld bepaalt, en dus kan voorzeggende: "Ik ben de HERE, en er is geen ander, Die het licht formeer en de duisternis schep, Die het heil bewerk en het onheil schep; Ik, de HERE, doe dit alles" (45:6,7). Volgens de voorstelling in deze hoofdstukken zegt Hij zulke dingen in een 'rechtsgeding', waar het niet om beweringen maar om feitelijk bewijs gaat, waaruit men de juistheid van het gesprokene kan opmaken. Om de waarheid van Zijn aanspraken te demonstreren, en elke zweem van twijfel daaraan weg te nemen, doet God een beroep op wat Hij voorzegt heeft. Vervolgens daagt Hij de afgoden uit op gelijke wijze de toekomst bekend te maken, als bewijs dat ook zij iets kunnen presteren. Verre van iets nieuws te zijn, is dit eigenlijk een herhaling van de toets die aan de basis ligt van al Gods openbaringen door Zijn profeten, de opvolgers van Mozes: "Wanneer u nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen [HSV: herkennen] wij het woord dat de HERE niet gesproken heeft? – als een profeet spreekt in de Naam van de HERE en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat de HERE niet gesproken heeft" (Deut 18:21,22). Wanneer men dan zegt dat deze profetieën aangaande Kores zijn bekendgemaakt nádat hij als militaire overwinnaar overal in de wereld bekend is geworden, dat zijn naam hier wordt genoemd nadat het bericht over hem de volken in de omringende landen angst heeft ingeboezemd, worden ze van alle bewijskracht beroofd. Het zijn dan alleen maar beweringen, die niet datgene bieden waardoor men overtuigd kan raken van de onmacht van de afgoden en van het eeuwige bestaan en de almacht van Israëls God. Maar als het inderdaad zo is, dat God door middel van Zijn dienaar Jesaja dit ongeveer anderhalve eeuw tevoren had laten bekendmaken en opschrijven, dan hadden de ballingen goede reden om hun vertrouwen op de HERE te stellen, en Hem voor hun verlossing te danken. Ook Josefus, de Joodse geschiedschrijver uit de eerste eeuw van onze jaartelling, verwees naar de profetieën aangaande Kores, en schreef ze aan Jesaja toe *.

Kores en de Knecht van de HERE

Naast deze profetieën aangaande Kores is er in dit Evangelie van Jesaja een nog uitvoeriger reeks profetieën aangaande de Knecht van de HERE. Welk verband is er tussen deze beide reeksen? Sommigen menen dat Kores een voorafschaduw is van de Knecht, die even voorspoedig zal zijn in zijn taak als zijn voorganger Kores. Het bezwaar hiertegen is dat de militaire overwinningen van Kores weinig gemeen hebben met het lijden, de verwerping en de dood van de Knecht. Anderen denken dat het meer de bedoeling is de grote tegenstelling tussen de twee te doen uitkomen, want die is er wel.

In het licht van bovenstaande uitleg is er, naar onze mening, een meer bevredigende verklaring. De komst van de Knecht van de HERE, en diens volbrengen van de Hem opgelegde taak, zal voor Gods volk oneindig veel heilrijker zijn dan het werk van Kores. De vervulling van Gods profetieën over Kores, gaf Israël sterke reden uit te zien naar de komst van de Knecht, en de vervulling van alles wat over Hem wordt gezegd. Op deze wijze geeft God Zijn volk vaste grond te geloven wat de engel Gabriël later heeft gezegd, toen hij de komst van de Knecht aan diens aanstaande moeder bekendmaakte: "Want geen woord, dat van God komt, zal krachteloos zijn (Luc 1:37).

Wij die nu leven weten dat deze profetieën over Christus óók vele eeuwen vóór zijn komst zijn bekendgemaakt. De vervulling tot in alle bijzonderheden van de profetieën van versmading, dood en verhoging, geeft de zekerheid dat de Knecht terug zal komen in heerlijkheid, om de eerbied te ontvangen die Hem hier wordt toegezegd.

---

*

Verklaring van Josefus aangaande Kores

Na de vermelding dat Jeremia's profetie over herstel en voorspoed na de zeventig jaren ballingschap zou zijn vervuld, schrijft Josefus als volgt:

"En deze dingen verschafte God hun, want Hij zette de geest van Kores ertoe aan het volgende rondschrijven door geheel Azië te verspreiden:

'Zo spreekt koning Kores: Aangezien de Almachtige God mij heeft aangesteld tot koning over het bewoonbare deel van de aarde, geloof ik dat Hij die God is die door de Israëlieten wordt vereerd; want, voorwaar, Hij voorzegde mijn naam door de profeten, alsook dat ik Hem een huis zou bouwen te Jeruzalem, in het gebied van Judea.' Dit was Kores bekend, doordat hij het boek met profetieën had gelezen dat Jesaja had nagelaten, want deze profeet zei dat God in een geheim visioen aldus tot hem had gesproken:

'Het is Mijn wil dat Kores, die Ik heb beschikt tot koning over vele en grote naties, Mijn volk terugzendt naar hun eigen land en Mijn tempel laat bouwen.'

Dit werd door Jesaja voorzegd honderdveertig jaar voordat de tempel werd verwoest. Bijgevolg, toen Kores dit las en een sterke bewondering opvatte voor de macht van God, werd hij aangegrepen door een ernstig verlangen ernaar te streven om dat wat zo stond geschreven in vervulling te brengen. Daarom ontbood hij de meest vooraanstaande Joden die in Babel waren, en zei tot hen dat hij hun verlof gaf naar hun eigen land terug te gaan en hun stad Jeruzalem en de tempel van hun God te herbouwen, want dat hij hun daarin zou bijstaan, en dat hij aan de heersers en bestuurders die zich in de buurt van hun land Juda bevonden, zou schrijven dat zij goud en zilver zouden bijdragen, opdat zij de tempel konden bouwen."

Joodse Oudheden X1.1.1f.

Kleicilinder van Kores

Op deze cilinder, die in de stad Babel is gevonden, beschrijft Kores (Cyrus), de koning van Perzië, zijn beleid. Het is best mogelijk dat wat hierop in hiërogliefen geschreven staat meer over de priesters in Babel zegt dan van Kores' eigen geloof!

Of hij inderdaad het monotheïsme van Zarathoestra had aangenomen, is niet vast te stellen, maar hij volgde een verdraagzame politiek en liet zijn onderworpen volken hun eigen godsdienstige gewoonten behouden. De Grieken beschouwden hem terecht als een van de meest verlichte en tolerante heersers in de geschiedenis.

In het eerste jaar na de val van Babel gaf de koning de Joodse ballingen toestemming naar hun eigen land terug te keren. De aankondiging hiervan werd overal in het rijk bekendgemaakt: "Zo zegt Kores, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HERE, de God van de hemel, mij gegeven, en Hij heeft mij opgedragen een huis te bouwen in Jeruzalem, in Juda. Wie nu onder u tot enig deel van Zijn volk behoort – zijn God zij met hem, hij trekke op naar Jeruzalem, in Juda, en bouwe het huis van de HERE, de God van Israël, dat is de God, Die in Jeruzalem woont" (Ezra 1:2,3).

6. De Knecht van de HERE

*Zie, Mijn Knecht, die Ik ondersteun
Mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. (Jesaja 42:1)*

De evangelist Philippus ontmoette een reiziger die in zijn wagen hardop zat te lezen, en stelde hem de vraag: "Begrijpt u ook wat u leest?" (Hand 8:30 HSV). De man nodigde Filippus uit naast hem te komen zitten, om het Schriftgedeelte dat hij las uit te leggen. Hij was op de terugreis naar Ethiopië na een bezoek aan Jeruzalem, waar hij mogelijk iets over Jezus van Nazareth en de prediking van de apostelen had gehoord. Dit zou zijn belangstelling voor Jesaja's profetie over de Knecht van de HERE op dat tijdstip verklaren.

Wanneer wij op onze beurt deze profetie in het licht van het Evangelie van Christus lezen, is het best te begrijpen waarom dit Filippus zo'n prachtig uitgangspunt bood om de gekruisigde en opgestane Christus te prediken.

De Knechtprofetieën

Naast de reeks van acht, merendeels vrij korte, profetieën over Kores, de Perzische koning en bevrijder van Israël, loopt een reeks uitvoeriger profetieën over de Knecht van de HERE. Niet alleen spreekt de HERE van en tot Hem, zoals in het geval van Kores, maar de Knecht voert zelf ook het woord over zijn roeping.

De eerste passage in de reeks is die in Jesaja 42:1-7. De HERE vestigt de aandacht op de Knecht, die Hij geroepen en met Zijn Geest toegerust heeft. Hij zal Hem behoeden, zodat Hij zijn taak kan volbrengen, die niet alleen bevrijding voor Israëls gevangenen zal brengen maar ook Gods Wet in de kustlanden zal vestigen.

Na een uitroep die Gods voorafgaande boodschap aan het adres van Israël even onderbreekt – "En nu heeft de Here HERE mij met Zijn Geest gezonden" (48:16) – komt de Knecht aan het woord in de tweede profetie, die in Jesaja 49:1-13. Hij vertelt dat de HERE Hem zelfs vóór zijn geboorte voor ogen had, om Zijn heilsplan te doen zegevieren. In antwoord op zijn teleurstelling over het geringe resultaat van zijn werk onder zijn volk, verzekert de HERE Hem van het uiteindelijke succes. Niet alleen zal Hij de verstrooide stammen van Israël herstellen, maar ook overal in de wereld heil en zegen brengen.

Ook in de derde profetie, die in Jesaja 50:4-9, is de Knecht de spreker. Hij is de leergierige leerling van de HERE Die Hem dagelijks onderwijst, maar ook bereid de taak die Hem wordt opgelegd te volbrengen: "Ik ben niet weerspannig [HSV:

ongehoorzaam] geweest, ik ben niet teruggedeinsd" (Jes 50:5). De reden voor deze onheilspellende woorden wordt duidelijk in wat volgt, waar blijkt dat Hij op afschuwelijke wijze mishandeld zal worden: "Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen ... mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel" (vs. 6).

De volgende Knechtprofetie is de uitvoerigste van alle en loopt van Jesaja 52:13 tot 53:12. Eerst kondigt de HERE aan dat Zijn Knecht "zeer hoog verheven" (52:13 HSV) zal worden, zodat koningen en volken, ontsteld door het contrast met zijn vernedering, Hem met bewondering en ontzag zullen zien. Vervolgens komen berouwvolle volksgenoten aan het woord, die terugkijken op hun vroegere houding tegenover Hem en hoe zij Hem volledig hadden miskend: "Wie gelooft, wat wij gehoord hebben, en aan wie is de arm van de HERE geopenbaard?" (53:1). In hun grote onwetendheid meenden zij dat het lijden van deze "man van smarten en vertrouwd met ziekte" (vs. 3) Gods bittere straf was op een uitzonderlijk grote zondaar: "wij echter hielden hem voor een geplaagde en verdrukte" (vs. 4). Pas nadat zij gezien hadden hoe Hij werd weggeleid als een lam naar de slacht, kwamen zij tot het inzicht dat een onschuldige vrijwillig zijn marteling en dood onderging om de ongerechtigheden van anderen weg te nemen. Deze spijtbetuiging wordt gevolgd door een verklaring van Jesaja, die met het gezag van Gods profeet vertelt dat dit alles door de HERE is bepaald, om door het offer van Zijn Knecht mensen te rechtvaardigen.

Hoewel het woord 'Knecht' ontbreekt, en er niets wordt gezegd over tegenspoed en voorspoed, sluit het begin van Jesaja 61 nauw aan bij de voorafgaande Knechtprofetieën. Hij treedt op als de Gezalfde van de HERE, om onder invloed van de Geest een blijde boodschap aan nederigen van hart te brengen.

De Knecht en zijn roeping

Wanneer we de vele bijzonderheden in deze openbaring aangaande de Knecht aaneenrijgen, valt het op hoe veelzijdig zijn persoon en roeping zijn. Al tijdens de zwangerschap van zijn moeder wordt de naam van haar Zoon genoemd: "van de schoot van mijn moeder aan heeft Hij mijn naam vermeld" (Jes 49:1). Hij groeit op in ongunstige omstandigheden, "een wortel uit dorre aarde" (Jes 53:2), in de harde en armoedige leefomstandigheden van het timmermansbestaan van Jozef, in de door Jeruzalemmers verachte streek van Galilea.

Van de geboorte af wacht Hem een grote taak: "De HERE heeft Mij geroepen van moeders lijf aan" (Jes 49:1). Omdat Hij eerst als leraar onder zijn volk zal optreden, "om met het Woord de vermoeide te kunnen ondersteunen", wordt Hij leerling van de HERE, Die Hem op directe wijze onderwijst: "De Here HERE heeft Mij als een leerling leren spreken ... Hij wekt elke morgen, Hij wekt Mij het oor, opdat ik zal horen zoals leerlingen doen" (Jes 50:4). Als woordvoerder van de HERE zal

Hij Diens effectieve instrument zijn, om het vastgestelde doel te bereiken: "Hij maakte mijn mond als een scherp zwaard; in de schaduw van Zijn hand verborg Hij Mij. Hij maakte Mij tot een puntige pijl, in Zijn pijlkoker stak Hij Mij. En Hij zei tot Mij: U bent Mijn Knecht, Israël, in wie Ik Mij zal verheerlijken" (Jes 49:3).

Daarom krijgt Hij heilige kracht ter beschikking: "Zie, Mijn Knecht, die Ik ondersteun; Mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd" (Jes 42:1), zodat Hij, wanneer Hij voor zijn volk staat, zijn rede kan inleiden met een beroep op zijn roeping: "De Geest van de Here HERE is op Mij, omdat de HERE Mij gezalft heeft; Hij heeft Mij gezonden om een blijde boodschap te brengen aan ootmoedigen ..." (Jes 61:1).

Zijn verschijning aan zijn volk steekt scherp af tegen de grootspraak waarmee een veroveraar als Kores tegenover zijn onderdanen optrad. Zonder uiterlijk vertoon geeft Hij blijk van een waarachtige belangstelling in en zorgzame genegenheid voor de welwillende, maar weifelende luisteraar: "Hij zal niet schreeuwen noch zijn stem verheffen, noch die op de straat doen horen. Het geknakte riet zal Hij niet verbreken en de kwijnende vlaspit zal Hij niet uitdoven" (Jes 42:2,3).

Des te teleurstellender is het dan dat Hij op weerstand, en later zelfs op vijandig verzet stuit. Dit blijkt al uit de toepassing op Hemzelf van de beeldspraak over het riet en de vlaspit: "Hij zal niet kwijnen en niet geknakt worden" (vs. 4). Zo ontmoedigend is de reactie van zijn volk, dat Hij zegt: "Tevergeefs heb ik Mij afgemat, voor niets en vruchteloos mijn kracht verbruikt".

Zijn sterkte is zijn onwankelbaar vertrouwen op de HERE: "Maar mijn recht is bij HERE en mijn vergelding is bij mijn God" (Jes 49:4), "Maar de Here HERE helpt Mij, daarom werd ik niet te schande; daarom maakte Ik mijn gelaat als een kesteen, want Ik wist dat Ik niet beschaamd zou worden. Hij is nabij, die Mij recht verschaft; wie wil met Mij een rechtsgeding voeren ... Zie, de Here HERE helpt Mij, wie zal Mij dan schuldig verklaren?" (Jes 50:7-9).

Het leed dat men Hem aandoet is volkomen onverdiend, want er is bij Hem geen zweem van schuld te bespeuren. Zijn vastberadenheid door alle tegenspoed heen komt voort uit de sterke overtuiging dat wat Hij verdraagt uit de trouwe vervulling van zijn opdracht komt. Er is van Hem immers getuigd: "omdat hij geen onrecht gedaan heeft en geen bedrog in zijn mond is geweest" (Jes 53:9).

Een gerechtelijke moord

Opvallend is dat Hij niet het slachtoffer wordt van slechts enkele misdadigers in de samenleving, maar dat Hij kennelijk door de volksvertegenwoordigers wordt veroordeeld. Zonder weerstand te bieden verdraagt Hij de straf van een onrechtvaardig vonnis:

Mijn rug heb Ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie Mij de baard uittrokken; mijn gezicht heb Ik niet verborgen voor smadelijk speeksel. (Jes 50:6)

Hij werd mishandeld, maar Hij liet zich verdrücken en deed zijn mond niet open; als een lam dat naar de slacht geleid wordt, en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij zijn mond niet open. (Jes 53:7)

Zijn volk is dus verantwoordelijk voor zijn doodvonnis: "Men sleept Hem uit kerker en rechtszaal ter dood" (Jes 53:8 PC). De wijze waarop Hij gaat sterven – Hij werd "doorboord" – wekt onder de toeschouwers gevoelens van weerzin op:

Wij echter hielden Hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte. (Jes 53:4)

Zoals velen zich over U ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die van de mensenkinderen zijn gestalte ... (Jes 52:14)

Nu mensen het allerergste gedaan hebben wat in hun vermogen lag, grijpt de HERE in. De machthebbers hebben het lichaam van de Knecht kunnen doden, en waren ook van plan zijn lijk in een massagraf te werpen: "men stelde zijn graf bij de goddelozen". Maar tot hun ontsteltenis werd Hij in het graf van een rijke bijgezet: "bij de rijke was hij in zijn dood" (Jes 53:9). Deze onverwachte wending leidt tot een wonderbaarlijke omwenteling: de HERE wekt Zijn Knecht tot nieuw leven: "Maar het behaagde de HERE Hem te verbrijzelen, Hij maakte hem ziek. Wanneer Hij [de Knecht] zichzelf ten schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij nakomelingen zien en een lang leven hebben en het voornemen van de HERE zal door zijn hand [die van de Knecht] voortgang hebben. Om zijn moeitevol lijden zal Hij het zien tot verzadiging toe; door zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardigen" (Jes 53:10,11).

Het Lam van God

Met deze verklarende woorden wordt de sluier weggenomen, het raadsel van het levensgrote drama ontward. Verre van het bewijs te zijn van Gods strafgericht over een uitzonderlijke zondaar, is het lijden en de dood van de Knecht eerder een getuigenis van zijn gehoorzaamheid aan God, tot zelfs de dood toe. Door Gods bepaalde raad en voorkennis neemt Hij de plaats in van het schuldoffer, dat volgens de Wet van Mozes was voorgeschreven. De symboliek ervan is in Hem werkelijkheid geworden. Alle schuld van het volk wordt op Hem gelegd. Hij draagt in werkelijkheid in zijn lichaam de ongerechtigheden van anderen, zoals een offerlam dat symbolisch deed in de offerdienst.

Wanneer de werkelijke oorzaak van de marteling tot hen doordringt, zijn er onder het volk gelovigen die hun grote verdriet in een schuldbekentenis uitstorten:

“Maar om onze overtredingen werd Hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. Wij allen dwaalden als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg, maar de HERE heeft de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen” (Jes 53:5,6).

Nu de Knecht bereidwillig en volkomen gehoorzaam de opdracht, die de HERE Hem had bekendgemaakt en opgelegd, volbracht heeft, ontvangt Hij buitengewone zegen: “Zo zal Ik Hem velen tot erfdeel schenken, zal Hij talrijke scharen ontvangen als deel van zijn buit” (Jes 53:12a PC), “omdat Hij zijn leven heeft uitgogoten in de dood, en onder de overtreders werd geteld, terwijl Hij toch de zonden van velen gedragen en voor de overtreders gebeden heeft” (vs. 12b NBG’51).

Deze roeping om te verzoenen verheldert een eerdere uitspraak: “Ik, de HERE, heb U geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, U behoed en U gesteld tot een verbond voor het volk” (Jes 42:6). De basis voor deze verbondsrelatie – “Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn” (Jer 31:33) – ligt voortaan in de dood en opstanding van de Knecht. En dat deze zegen, waardoor “de rechtvaardige velen rechtvaardig (zal) maken” (Jes 53:11), niet beperkt blijft tot Israël, blijkt uit de toevoeging: “tot een licht van de naties” (Jes 42:6); “tot een licht voor de volken, opdat Mijn heil zal reiken tot het einde van de aarde” (Jes 49:6).

In verband hiermee zijn de andere woorden over de bevrijding, die de Knecht tot stand brengt, te verstaan: “Om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn” (Jes 42:7); “Om tot de gevangenen te zeggen: Ga uit! tot hen die in de duisternis zijn: Kom tevoorschijn!” (Jes 49:9). Terwijl Kores door middel van geweld de onderdrukker van Israël wist te verslaan, om de ballingen vrij naar huis te laten gaan, brengt de Knecht verlossing uit de veel ergere slavernij aan de zonde en de dood.

Zelfs hiermee is zijn taak nog niet volledig gedaan. Door Hem zal het Godsrijk hersteld worden, door het bijeenbrengen van de verstrooide stammen van Israël waarover hun profeten zo vaak hebben gesproken. “Het is te weinig, dat U Mij tot een Knecht zou zijn om de stammen van Jakob weer op te richten en de bewaarden van Israël terug te brengen” (Jes 49:6); “om verwoeste eigendommen weer tot een erfdeel te maken” (vs. 8).

In dit Koninkrijk van God op aarde zal de Knecht de voornaamste plaats innemen. Hiermee zal het verhogingsproces zijn hoogtepunt bereiken: “Zie, Mijn knecht zal voorspoedig zijn, Hij zal verhoogd, ja, zeer hoog verheven zijn” (Jes 52:13). De belofte dat Hij “het recht (zal) uitdragen tot de volken” (Jes 42:1 Vertaling Prof Dr Obbink) en dat “op zijn wetsonderricht de kustlanden zullen wachten” (Jes 42:4 NBG’51), verwijzen naar de wijze waarop een eerdere profetie van Jesaja in ver-

vulling zal gaan: "Want uit Sion zal de Wet uitgaan en het Woord van de HERE uit Jeruzalem. En Hij zal richten tussen volk en volk en rechtspreken over machtige naties" (Jes 2:3,4). Wanneer de Knecht plaatsneemt op zijn wereldtroon zal dat andere Knechtwoord in vervulling gaan:

Om Hem zullen koningen verstommen, want wat hun niet verteld was, zien zij, en wat zij niet gehoord hadden, vernemen zij. (Jes 52:15)

Koningen zullen dit zien en opstaan; vorsten, en zich neerbuigen, ter wille van de HERE, Die getrouw is, de Heilige van Israël, Die u verkoren heeft. (Jes 49:7).

Nabeschouwing

Bezien we nu in vogelvucht de gehele profetie aangaande de Knecht van de HERE, dan valt er niet aan te twifelen dat met Hem niet de natie Israël of een vroom deel binnen het volk bedoeld kan zijn, en dat ook geen ander dan de Heer Jezus in zijn persoon en roeping door God hieraan beantwoordt. Op de vraag van de kamerling, die in zijn wagen las uit Jesaja 53: "van wie zegt de profeet dit?" (Hand 8:34), is er geen ander antwoord mogelijk dan dat van de evangelist Filippus: "uitgaande van datzelfde Schriftwoord, predikte hij hem Jezus" (vs. 35).

In de eerste plaats zijn er de vele overeenkomsten tussen de Knechtprofetieën en de omstandigheden van Jezus' leven. Bijvoorbeeld de woorden: "van de schoot van mijn moeder aan heeft Hij mijn naam vermeld" (Jes 49:1), zijn in vervulling gegaan toen Gods engel verscheen aan Jozef, zeggende: "Aarzel niet Maria, uw vrouw, tot u te nemen, want wat in haar verwekt is, is uit de heilige Geest. Zij zal een zoon baren en u zult Hem de naam Jezus geven" (Mat 1:20). De woorden: "Mijn uitverkorene, in Wie Ik een welbehagen heb" klonken uit de hemel toen Jezus zich liet dopen; en bij die gelegenheid gingen de daaropvolgende woorden ook in vervulling: "Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd" (Jes 42:1; Mat 3:16,17). In de synagoge van Nazareth begon Hij zijn toespraak met de woorden van Jesaja: "De Geest van de HERE is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het Evangelie te brengen ..." (Luc 4:18). De beschrijving van zijn publieke terechtstelling staat in nauw verband met de vier Evangelieën. Gelezen in het licht van Jezus' woorden over zijn opstanding op de derde dag, is de bedoeling achter het plan Jezus' lichaam in een massagraf te werpen doorzichtig. Het onverwachte verzoek van Jozef van Arimathea heeft in Gods voorzienigheid het plan verrijdeld, en terzelfdertijd Jesaja's woorden waargemaakt: "bij de rijke was Hij in zijn dood, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft" (Jes 53:9). De woorden: "Wanneer Hij Zichzelf tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij een lang leven hebben en het voornemen van de HERE zal door zijn hand voortgang hebben" (vs. 10), zijn werkelijkheid geworden in de opstanding van Christus uit de doden op de derde dag, en de voortzetting van zijn taak – nu als Heer, Priester en Koning.

In de tweede plaats wordt in deze Knechtprofetieën zeven eeuwen vóór Gods verzoeningsdaad in Christus voorzegd: "God (was) in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen" (2 Kor 5:19). Keer op keer vertelde Jezus zijn discipelen op eenvoudige wijze dat Hij in Jeruzalem gekruisigd zou worden. Bijvoorbeeld: "Wij gaan op naar Jeruzalem, en alles wat door de profeten geschreven is, zal aan de Zoon des mensen volbracht worden. Want Hij zal overgeleverd worden aan de heidenen en gespot en gesmaad en bespuwd worden, en zij zullen Hem geselen en doden, en op de derde dag zal Hij opstaan" (Luc 18:31-33). Met "alles wat door de profeten geschreven is" zullen vooral Jesaja's Knechtprofetieën zijn bedoeld. Maar ondanks hun kennis hiervan, en de woorden van Jezus, hebben de discipelen niet kunnen begrijpen dat Jezus zou sterven. Pas na de gebeurtenis, en door de verlichtende invloed van de *Parakleet* [Christus' aanwezigheid in de Geest] hebben zij het woord van het kruis begrepen, "het geheimenis, eeuwenlang verzwegen, maar nu geopenbaard en door profetische geschriften ... bekendgemaakt" (Rom 16:25,26).

In de derde plaats is de invloed van de Knechtprofetieën op de Heer Jezus zelf merkbaar op de bladzijden van de Evangelieën. Daar lag de oorsprong van, bijvoorbeeld, de woorden: "zoals de Zoon des mensen niet gekomen is om zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen" (Mat 20:28), en de woorden bij de beker in de bovenzaal: "dit is het bloed van mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden" (Mat 26:28). In beide gevallen is het woord 'velen' een toespeling op het slot van Jesaja 53, waar het woord in de grondtekst drie keer achter elkaar voorkomt. We mogen er zeker van zijn dat toen de Heer op zijn opstandingsdag, in zijn gesprek met twee discipelen, begon "bij Mozes en bij al de profeten, en hun uitlegde, wat in alle Schriften op Hem betrekking had" (Luc 24:27), Hij Jesaja's tekening van de Knecht van de HERE onder hun aandacht bracht. De invloed van deze Knechtprofetieën is ook merkbaar in, bijvoorbeeld, Paulus' woorden in de Filippiëzenbrief over het voorbeeld van Christus Jezus, "die Zichzelf ontledigd heeft, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen" (Flp 2:7).

Daarom zullen allen die de Heer werkelijk liefhebben dezelfde Schriften, die zoveel voor Hém betekenden, met intense belangstelling lezen en overpeinzen, en in hun gedachten en leven onder de invloed komen van deze weergaloze schildering van de Man van smarten en de Heer van de heerlijkheid, de lijdende en verhoogde Knecht van de HERE.

Meer over de Knechtprofetieën vindt u in ons boekje *De Knecht in Jesaja*.

7. De vrijgekochten van de HERE zullen terugkeren

*Zie, dezen komen uit de verte,
genen uit het noorden en het westen. (Jesaja 49:12)*

Het eerste deel van de profetieën van Jesaja (hoofdstukken 1-35) eindigt met de belofte dat God naar Zijn volk zal komen, om het naar zijn land en moederstad terug te brengen: "zie, uw God zal komen ... en Hij zal u verlossen ... de vrijgekochten van de HERE zullen terugkeren en met gejubel in Sion komen" (Jes 35:4,10).

Deze verlossing van het verstrooide Israël is het hoofdthema van het tweede deel van het boek (hoofdstukken 40-66). Al in de proloog hiervan wordt de komst van de HERE met Zijn terugkerende kudde aangekondigd: "Zie, de Here HERE zal komen met kracht en Zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, Zijn loon is bij Hem en Zijn vergelding gaat voor Hem uit. Hij zal als een herder Zijn kudde weiden, in Zijn arm de lammeren vergaderen ..." (40:10,11). Hierna wordt de belofte van de terugkeer van de vrijgekochten van de HERE herhaald en uitgebreid.

Wat houdt de vervulling van deze belofte in? De onbeduidende en gedeeltelijke terugkeer, dankzij de toestemming van de Perzische koning en veroveraar Kores? Of het herstel van de wereldwijd verstrooide Joden in de eindtijd? Of is deze beschrijving van een wonderbaarlijke tocht, die zelfs de wonderen van de woestijnreis uit Egypte zal overtreffen, de toezegging van veel verdergaande verlossing?

Israëls herstel in de tijd van koning Kores

Zoals uit de aanhalingen in het eerste hoofdstuk van dit themanummer valt op te maken, wordt door heel dit Evangelie van Jesaja heen het volk Israël gezien als ballingen en de stad Jeruzalem als een puinhoop:

Maar dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenissen zijn zij weggeborgen... (42:22)

Uw heilige steden zijn een woestijn geworden, Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een wildernis. Ons heilig en luisterrijk huis, waar onze vaders U loofden, werd een prooi van de vlammen en al wat ons dierbaar was, een puinhoop. (64:10,11)

Met deze situatie voor ogen moet Jesaja vreugdeboden opdragen Jeruzalem te vertroosten met de belofte dat "zijn lijdenstijd volbracht is, dat zijn ongerechtigheid geboet is" (40:2). De HERE zal een eind maken aan de ellende van Zijn volk,

door in het oosten Kores te verwekken en hem de overwinning over Babel te geven. Na hem bij de naam te hebben genoemd, zegt God: "Ik ben het, Die hem verwekt heb in gerechtigheid, en al zijn wegen zal Ik effen maken; hij is het, die Mijn stad herbouwen zal en Mijn ballingen vrijlaten ..." (45:13). Wat Kores voor de ballingen en Israël gaat doen, laat zien dat het de HERE is Die: "het woord van Mijn knecht gestand doe en de aankondiging van Mijn boden volvoer ... Die tot Kores zeg: Mijn herder, hij zal al Mijn welbehagen volvoeren door tot Jeruzalem te zeggen: Het worde herbouwd en de tempel worde gegrondvest" (44:26-28).

Wanneer de profeet dan vervolgens een beroep doet op de ballingen uit Babel te vertrekken, en op weg te gaan naar eigen land, is het daarom redelijk deze ontwikkeling te zien als het gevolg van de inneming van de stad Babel door Kores, en zijn toestemming aan de ballingen huiswaarts te keren. Zo'n oproep is, bijvoorbeeld, te zien in hoofdstuk 48: "Trek uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën. Verkondig het met jubelgeklank, doe dit horen, verbreid het tot aan het einde van de aarde; zeg: De HERE heeft Zijn knecht Jakob verlost. Zij leden geen dorst, toen Hij hen door de woestijn leidde; Hij deed voor hen water uit de rots stromen; Hij toch spleet de rots, zodat het water vloeiende" (48:20,21).

Deze herinnering aan de wonderen van de uittocht uit Egypte kenmerkt de voorzeggingen van herstel. In hoofdstuk 49, bijvoorbeeld: "... om het land weer te herstellen, om verwoeste eigendommen weer tot een erfdeel te maken, om tot de gevangenen te zeggen: Ga uit! tot hen die in de duisternis zijn: Kom te voorschijn! Aan de wegen zullen zij weiden, op alle kale heuvels zal hun weide zijn; zij zullen hongeren noch dorsten, woestijngloed noch zonnesteek zal hen treffen, want hun Ontfermer zal hen leiden en hen voeren aan waterbronnen. En Ik zal al Mijn bergen tot een weg maken en Mijn heerbanen zullen opgehoogd worden" (49:8-11).

Zulke dichterlijke verzekeringen van Gods zorgzaamheid voor Zijn volk zijn ontroerend. Maar wanneer we de lyrische en veelbelovende taal naast het verslag in het boek Ezra van de eerste terugkeer leggen, zien we een groot contrast tussen de belofte en de werkelijkheid. Slechts een betrekkelijk klein gedeelte van de ballingen maakte gebruik van de gelegenheid die Kores gaf naar Juda terug te keren. En zij die – eerst onder de leiding van Zerubbabel en Jozua, en later van Ezra – teruggingen, hadden een moeilijk en bedreigd bestaan vanwege de vijandigheid van andere bewoners van het land. Alles wat Ezra en zijn medereizigers ondervonden, wordt in slechts enkele woorden samengevat: "en de hand van onze God was over ons en redde ons uit de macht van vijanden en struikrovers" (Ezra 8:31). Van een glorierijke verschijning van de HERE en grote wonderen is geen sprake.

Israëls herstel in de eindtijd

Er is daarom veel voor te zeggen het geringe herstel dat Kores mogelijk maakte, te beschouwen als een voorproefje dat een verzekering is van het bijeenbrengen van de Joden uit alle werelddelen in de eindtijd, om de voornaamste natie in Christus' Koninkrijk te worden. Andere profeten in Israël hebben hier regelmatig over gesproken. God zegt, bijvoorbeeld door Jeremia: "Want zo zegt de HERE: Jubel van vreugde over Jakob, juich om het hoofd van de volken, verkondig, loof en zeg: de HERE heeft Zijn volk verlost, het overblijfsel van Israël. Zie, Ik breng hen uit het land van het noorden en verzamel hen van de einden van de aarde; onder hen blinden en lammen, zwangeren en barenden samen; in een grote schare zullen zij hierheen terugkeren" (Jer 31:7,8). Dit algehele herstel van Israël op de grote dag van de HERE is ook te lezen in, onder andere, Ezechiël 36 en 37, Joël 3 en Zacharia 8 en 14.

Deze toepassing op de eindtijd, op het "bijeenvverzamen uit alle landen" (Ezech 36:24), komt veel beter overeen met de beloften in Jesaja:

Vrees niet, want Ik ben met u; Ik doe uw nakroost van het oosten komen en vergader u uit het westen. Ik zeg tot het noorden: Geef, en tot het zuiden: Houd niet terug, breng Mijn zonen van verre en Mijn dochters van het einde van de aarde. (43:5,6)

... zij allen verzamelen zich, komen tot u; uw zonen komen van verre en uw dochters worden op de heup aangedragen ... Wie zijn dezen, die als een wolk komen aangevlogen en als duiven naar hun til? (60:4,8)

Nog een ander bewijs dat Israëls herstel pas in de eindtijd zal plaatsvinden, blijkt uit de 'blijde boodschap' van Gods Gezalfde: "Zij zullen de overoude puinhopen herbouwen, het verwoeste uit vroeger tijd doen herrijzen en de steden vernieuwen, die in puin liggen, die verwoest hebben gelegen van geslacht op geslacht" (Jes 61:4).

Dit herstel in eigen land is het voorspel van de nieuwe, God vrezende en voorspoedige samenleving, die eerst in Israël gevormd zal worden, en die zich over de gehele wereld zal uitbreiden:

Maar u zult u verblijden en juichen voor eeuwig over wat Ik schep, want zie, Ik schep Jeruzalem tot jubel en zijn volk tot blijdschap. En Ik zal juichen over Jeruzalem en Mij verblijden over Mijn volk ... Zij zullen huizen bouwen en die bewonen, wijngaarden planten en de vrucht daarvan eten; zij zullen niet bouwen, opdat een ander er wone; zij zullen niet planten, opdat een ander het ete, want als de levensduur van de bomen zal de leeftijd van Mijn volk zijn en van het werk van hun handen zullen Mijn uitverkorenen genieten. (65:18-22)

Zij zullen al uw broeders brengen uit alle volken als een offer voor de HERE ... ook uit hen zal Ik er nemen tot priesters, tot Levieten, zegt de HERE (66:20,21)

Zulke beschrijvingen van Israëls herstel te verklaren als een allegorie voor de kerk van Christus, of de zaligheid van zielen in de hemel, is een willekeurige en niet te rechtvaardigen uitleg.

Wanneer wij alles wat de profeten over Israëls toekomst hebben verkondigd bijeenbrengen, staat onomstotelijk vast dat de HERE Zijn uitverkoren volk, de afstammelingen van Abraham, Isaäk en Jakob, een glorierijke bestemming heeft toegezegd. Nadat zij eeuwenlang over de wereld verstrooid zijn geweest, zal de HERE "een keer brengen in het lot van Juda en van Jeruzalem" (Joël 3:1). Aanvankelijk zal slechts een deel van het volk in ongeloof in zijn Messias naar zijn land teruggaan. Daar zal de dramatische ontmoeting met Hem plaatsvinden, gevolgd door een grotere bijeen verzameling en algeheel herstel. Een berouwvol en gelouterd volk zal een zegen zijn onder alle volken, en wonen in het land waar de heerschappij van God op aarde zal zetelen: "In die tijd zal men Jeruzalem noemen de troon van de HERE, en zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart. In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan, en zij zullen samen uit het Noorderland komen naar het land dat Ik aan uw vaders als erfdeel gegeven heb" (Jer 2:17,18).

De profetieën over Israël in het Evangelie van Jesaja passen volledig in dit vergezicht dat vele bladzijden van het Oude Testament bieden. Trouwens, als Paulus wil bewijzen dat God Zijn volk niet voorgoed verworpen heeft, en dat Israëls tegenwoordige verharding slechts tijdelijk is, citeert hij een belofte uit het Evangelie van Jesaja: "Want, broeders, opdat u niet eigenwijs zou zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid [het volledige aantal dat God heeft bepaald] van de heidenen binnengaat, en zo zal geheel Israël behouden worden, zoals geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is Mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem" (Rom 11:25-27; Jes 59:20,21).

De verlossing in Christus Jezus

Hoe goed bewezen, belangrijk en vérstrekkend in zijn gevolgen deze toepassing van de belofte in Jesaja op Israëls herstel in de eindtijd ook is, toch rijst de vraag of hiermee alles wat over de ballingen en Sion wordt gezegd op deze wijze in vervulling zal gaan, want deze toepassing biedt geen voldoende verklaring voor:

- het opmerkelijke feit dat in deze beloften een reeks profetieën is verweven over de Knecht van de HERE, die door lijden en offerdood heen de zonde van zijn volk zal wegnemen;

- de beloften van bevrijding uit gevangenis en 'kerkerholen'; het feit dat ten minste één voorzegging van terugkeer uit ballingschap de belofte van eeuwig leven inhoudt: "De vrijgekochten van de HERE zullen terugkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, kommer en gezucht zullen wegluchten" (51:11). Om 'eeuwige vreugde' te kunnen genieten, moeten deze 'vrijgekochten' bekleed worden met Gods gave van onsterfelijkheid;
- het feit dat uit de vele citaten en toespelingen op deze hoofdstukken van Jesaja in het Nieuwe Testament blijkt, dat de boodschap er een is van verlossing uit de zonde en de dood door Jezus Christus – een blik hierop zal deze Nieuwtestamentische verklaring illustreren.

De vreugdeboden

Uitgaande van de woorden: "Troost, troost mijn volk, zegt uw God", doet Jesaja een beroep op anderen om als herauten en vreugdeboden uit te gaan om de verschijning van de heerlijkheid van de HERE aan al wat leeft te verkondigen. Volgens de vier Evangelien is Johannes de Doper een van deze herauten: "het Woord van God kwam tot Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn. En hij kwam in de gehele Jordaanstreek en predikte de doop van bekering tot vergeving van zonden, zoals geschreven staat in het boek van de woorden van de profeet Jesaja: De stem van een, die roept in de woestijn ..." (Luc 3:3-6). Dit is niet de woestijn tussen Babel en Israël. De woorden: "Bereid de weg van de HERE" hebben betrekking op een noodzakelijke verandering van gezindheid van Gods volk in voorbereiding op hun ontmoeting met de Messias. Ter verzekering van deze openbaring van God zegt Jesaja: "Alle vlees is gras ... maar het Woord van onze God houdt eeuwig stand" (Jes 40:6-8). Wanneer de apostel Petrus zegt dat gelovigen in Christus wedergeboren zijn "door het levende en blijvende Woord van God", citeert hij Jesaja's woorden en voegt eraan toe: "Dit nu is het Woord, dat u als Evangelie verkondigd is" (1 Pet 1:23-25). Het thema van de proloog in dit gedeelte van Jesaja is dus het Evangelie van verlossing in Christus.

Na Johannes de Doper zijn er ook andere vreugdeboden verschenen, overeenkomstig Jesaja's woorden: "Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt" (Jes 52:7). De apostel Paulus ziet de vervulling van deze woorden in de Evangelieverkondiging van de apostelen en hun medewerkers: "eenieder die de naam van de Heer aanroept, zal behouden worden. Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in wie zij niet geloofd hebben? Hoe geloven in Hem, van wie zij niet gehoord hebben? Hoe horen zonder prediker? En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn? Zoals geschreven staat: Hoe lieflijk zijn de voeten van hen, die een goede boodschap brengen" (Rom 10:13-15). Paulus ziet zijn zendingswerk ook voorzegd

in andere woorden van Jesaja: "tot een licht voor de naties", en: "Ik stel u tot een licht voor de volken, opdat Mijn heil zal reiken tot het einde van de aarde" (Hand 13:46-49; Jes 42:6; 49:6).

Ballingen in gevangenschap

Nadat het leger van Babel velen had weggevoerd, maar vóór de definitieve val van Juda, zond Jeremia de ballingen een brief met de raad: "Bouw huizen en woon daarin, leg tuinen aan en eet de vrucht daarvan; neem vrouwen en verwek zonen en dochters ... Zoek de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren, en bid voor haar tot de HERE, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn" (Jer 29:4-7). Uit deze brief – evenals uit het boek Ezechiël – blijkt dat de levensomstandigheden van de ballingen in Babel anders waren dan die van de geboeide gevangenen waarover Jesaja sprak:

- ... om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn (42 :7);
- ... men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangnissen zijn zij weggeborgen (43:22);
- ... om tot de gevangenen te zeggen: Ga uit! tot hen die in de duisternis zijn: Kom te voorschijn! (49 :9);
- ... om voor gevangenen vrijlating uit te roepen en voor gebondenen opening van de gevangenis; om uit te roepen een jaar van het welbehagen van de HERE (61:1,2).

De Heer Jezus citeerde deze laatste woorden in de synagoge van Nazareth, en merkte vervolgens op: "Vandaag is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld" (Luc 4:16 en verder). Jesaja's woorden gingen in vervulling door Jezus' Evangelieverkondiging en genezingen. Veel erger dan ballingschap in een vreemd land is de dienstbaarheid aan de zonde, en de verbanning door God in de eeuwige dood. Jezus zei bij een andere gelegenheid: "Eenieder, die de zonde doet, is een slaaf van de zonde. En de slaaf blijft niet eeuwig in het huis, de zoon blijft er eeuwig. Wanneer dan de Zoon u vrijgemaakt heeft, zult U werkelijk vrij zijn" (Joh 8:34-36).

Nog een andere toespeling op Jesaja in dit verband, is te zien in Jezus' woorden toen Hij Lazarus uit de dood in het graf bevrijdde. Jesaja had geschreven: "Om tot de gevangenen te zeggen: Ga uit! tot hen die in de duisternis zijn: Kom te voorschijn!" (49:9). Toen de steen voor het graf van Lazarus was weggerold, riep Jezus met luide stem: "Lazarus, kom naar buiten! De gestorvene kwam naar buiten, de voeten en de handen gebonden met grafdoeken, en er was een zweetdoek om zijn gelaat gebonden. Jezus zei tot hen: Maak hem los en laat hem heengaan" (Joh 11:43,44). Deze dramatische gebeurtenis was een kleine voorproef van wat op veel grotere schaal in de eindtijd zal gebeuren, als de Knecht van de HERE

zijn volk bevrijdt uit de gevangenis van de dood en de knellende banden van hun sterfelijkheid en dienstbaarheid aan de zonde losmaakt.

In een andere passage in het Evangelie van Jesaja over gevangenen wordt gezegd: "Kan aan een sterke de buit ontnomen worden, of zullen de gevangenen van [een geweldige volgens een te Qumran gevonden rol] ontkomen? Maar zo zegt de HERE: Toch worden de gevangenen aan een sterke ontnomen, en ontkomt de buit van een geweldige. Ik Zelf zal strijden tegen uw bestrijders en Ik Zelf zal uw zonen redden" (49:24,25). De diepzinnige betekenis van deze woorden kwam aan het licht in Jezus' toespeling hierop, toen de Farizeeën zijn genezingen verklaarden met de bewering dat Hij door Beëlzebul (= heer van het huis) bezeten was en, onder de invloed van deze – wat zij noemden – 'overste van de demonen', in staat was 'demonen' van mensen uit te drijven. In antwoord op deze ontheiligende belediging zei Jezus: "indien een huis tegen zichzelf verdeeld is, zal dat huis niet kunnen bestaan ... Maar niemand kan het huis van de sterke binnengaan en zijn huisraad roven, als hij niet eerst die sterke heeft gebonden, en dan zal hij zijn huis plunderen" (Mar 3:20-27). Jezus is gekomen in het 'huis', het domein, van de gevallen mensheid, waar de zonde heerst, om daarin de strijd met deze heersende tiran aan te binden. Zo heeft Hij, door alle verzoeken te weerstaan en schuldeloos te sterven, de zonde in zijn lichaam tenietgedaan en de dood overwonnen, om wie daarin gevangen zit vrij te kunnen laten: "Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deelhebben, heeft ook Hij op dezelfde wijze daaraan deel gekregen, opdat Hij door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel (= datgene dat tot zonde verleidt), zou onttronen, en allen zou bevrijden, die hun hele leven lang door angst voor de dood tot slavernij gedoemd waren" (Heb 2:14,15). Deze zinspeling sluit nauw aan bij de andere woorden over gevangenschap in het Evangelie van Jesaja.

De woestijnreis

Zoals gezegd zijn er in Jesaja beschrijvingen van de reis uit Babel door de woestijn naar het land Israël, waarbij God bescherming tegen honger, dorst en felle zon belooft. De aanhaling hiervan in Openbaring is zeer verhelderend. Johannes ziet in een visioen een grote schare, gekleed in witte gewaden en met palmtakken in hun handen, voor Gods troon en het Lam staan, en er wordt hem gezegd: "Dezen zijn het, die komen uit de grote verdrukking: en zij hebben hun gewaden gewassen in het bloed van het Lam. Daarom zijn zij voor de troon van God en zij vereren Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Hij, die op de troon gezeten is, zal Zijn tent over hen uitspreiden. Zij zullen niet meer hongeren en niet meer dorsten, ook zal de zon niet op hen vallen, noch enige hitte, want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden en hen voeren naar waterbronnen van leven; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen" (Op 7:14-17; Jes 49:9,10).

In deze passage, evenals op de aangehaalde plaats in Jesaja, vragen twee aspecten van de verlossingsreis onze aandacht:

Ten eerste

De woorden "die komen uit de grote verdrukking" worden in sommige kringen uitgelegd als betrekking hebbend op gelovigen in de eindtijd, die door Christus' terugkomst uit een zware verdrukking in de wereld weggenomen zullen worden. Maar tegen deze opvatting zijn belangrijke bezwaren in te brengen. Waarom, bijvoorbeeld, zouden deze verlost en nota bene "een grote schare, die niemand tellen kon" – alleen bestaan uit het betrekkelijk kleine aantal gelovigen in de eindtijd? Deze verklaring houdt ook onvoldoende rekening met de achterliggende profetie van Jesaja. Daar wordt een beroep op Gods volk gedaan uit Babel weg te gaan: "Trek uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën", onder het juk waarvan het volk onderdrukking heeft moeten lijden (Jes 48:20; 47:6). Elders in Openbaring wordt een vergelijkbaar beroep op gelovigen gedaan: "Ga uit van haar, mijn volk, opdat u geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen" (Op 18:4). Evenals in Jesaja worden de gelovigen niet door de Heer weggenomen, maar aangeraden te vluchten. In dit hoofdstuk in Openbaring stelt Babel kennelijk de macht voor van de wereld waarin Gods kinderen leven, van Rome af tot de gemeenschap van rijke, welvarende – zich veelal christelijk noemende – volken in de eindtijd toe. In ruimtelijke zin is het daarom onmogelijk uit 'Babel' weg te gaan – "want dan zou men wel uit de wereld moeten gaan", zoals Paulus opmerkt (1 Kor 5:10). De bevestiging hiervan is te vinden in Paulus' toepassing van Jesaja's vermaan uit Babel te vertrekken. Evenals de stem uit de hemel in Openbaring, waarschuwt hij voor één zijn met de wereld: "welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis?", en citeert vervolgens Jesaja's raad aan de ballingen: "Daarom ga weg uit hun midden, en scheid u af, spreekt de HERE, en houd niet vast aan het onreine" (2 Kor 6:14-17; Jes 52:11). De verlost en die Johannes ziet hebben aan deze oproep gehoor gegeven. Zij zijn kennelijk nog niet verlost, want ze zijn nog steeds op weg naar bronnen van levend water. Maar zij zijn in de doop in Christus wedergeboren – "zij hebben hun gewaden gewassen in het bloed van het Lam"; ze hebben afscheid genomen van al wat Babel symboliseert, en zijn nu op weg naar 'een beter vaderland', de 'stad met fundamenten'.

Ten tweede

Vervolgens wordt deze reis onder de aandacht gebracht. Het Lam is ook de Herder die zijn kudde leidt, waarbij de lezer herinnerd wordt aan andere woorden in het Evangelie van Jesaja: "Hij zal als een herder Zijn kudde weiden, in Zijn arm de lammeren vergaderen en ze in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtjes leiden" (Jes 40:11). Maar het meest betekenisvol is de beschrijving van hun bestemming: "het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hun Herder zijn en

hen voeren naar waterbronnen van leven". Dit is geen letterlijke reis naar een stad op het hoogland van Juda, maar de pelgrimstocht uit deze in zonde liggende wereld naar het eeuwig leven in het Koninkrijk van Gods geliefde Zoon.

In dit verband mag nog een ander voorbeeld van het Evangelie van Jesaja in het onderwijs van Christus en zijn apostelen niet onvermeld blijven. Opvallend zijn in het boek Jesaja de plaatsen waar God niet spreekt van de terugkeer van Zijn volk, maar van Zijn zonen en dochters: "Vrees niet, want Ik ben met u; Ik doe uw narkroost van het oosten komen en vergader u van het westen. Ik zeg tot het noorden: Geef, en tot het zuiden: Houd niet terug, breng Mijn zonen van verre en Mijn dochters van het einde van de aarde" (Jes 43:5,6). In bovengenoemd vermaan geen gemeenschap met wereldsgezinden te hebben, verwijst Paulus, na de aanhaling van Jesaja 52:11, naar deze woorden uit hoofdstuk 43: "en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de HERE, de Almachtige" (2 Kor 6:18).

Het lijkt ook aannemelijk dat Jezus dit uit alle richtingen naar hun eigen erfdeel vergaderd worden, waar Jesaja over spreekt, in gedachten had toen Hij zijn bewondering uitsprak over het geloof van een heidense soldaat: "Ik zeg u, dat er velen zullen komen van oost en west en zullen aanliggen met Abraham en Isaäk en Jakob in het Koninkrijk van de hemel" (Mat 8:11).

De stad Sion

Als Babel in het boek Openbaring de heersende wereldlijke en religieuze macht in deze wereld voorstelt, welke betekenis heeft dan Sion, in zowel Jesaja als Openbaring? We hebben al onze overtuiging uitgesproken dat Jeruzalem, als een nieuwe stad waarin Gods Tempel staat, in de laatste dagen bovenop de heuvels van het hoogland van Juda zal worden gebouwd als de zetel van wetgeving en bestuur in Gods Koninkrijk op aarde (Jesaja 2:2-4). Immers, juist daar is de troon van David die Jezus werd toegezegd. Maar ook déze toepassing sluit een andere niet uit. In zijn brief aan de Galaten zet Paulus "het tegenwoordige Jeruzalem" en "het hemelse Jeruzalem" tegenover elkaar. Met het eerste bedoelt hij niet een letterlijke stad in Judea, maar het Jodendom dat daar is gezeteld, en dat, ondanks Jezus' heilswerk, nog steeds in slavernij verkeert van de bij de berg in de Sinai gegeven 'Wet van Mozes'. Evenmin stelt het tweede een stad in de hemel voor, maar de samenleving van gelovigen die in Christus de vrijheid van Gods kinderen hebben ontvangen, en overgebracht zijn in het Koninkrijk van Gods geliefde Zoon dat, terwijl Hij nog in de hemel is, daar tijdelijk zijn zetel heeft.

In dit verband citeert Paulus de woorden van Jesaja, die nog meer betekenis krijgen wanneer we zien dat ze direct na de bekende profetie van het lijden en de offerdood van de Knecht van de HERE komen: "Jubel, u onvruchtbare, die niet

gebaard hebt; breek uit in gejubel en juich, U die geen weeën gekend hebt, want de kinderen van de eenzame zijn talrijker dan de kinderen van de gehuwde, zegt de HERE" (Gal 4:27; Jes 54:1).

Als plaats waar veel mensen samenwonen, vormt een stad bij uitstek het beeld van een samenleving; en de stad die God gekozen heeft, is een sprekend beeld van de eeuwige gemeenschap van Zijn heiligen. Een goed voorbeeld hiervan is te zien in een ander contrast, naast dat van Paulus in de Galatenbrief, tussen Sinai en Sion: "Maar u bent genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, en tot tienduizendtallen van engelen, en tot een feestelijke en plechtige vergadering van eerstgeborenen, die ingeschreven zijn in de hemel, en tot God, de Rechter over allen, en tot de geesten van de rechtvaardigen, die de voleinding bereikt hebben, en tot Jezus, de Middelaar van een nieuw verbond" (Heb 12:22-24).

De heiligen in Christus' Koninkrijk

De kinderen van God uit alle tijden, die bij de wederkomst van Christus voor diens rechterstoel zullen verschijnen en het waard zullen zijn Gods gave van eeuwig leven te ontvangen, zullen taken uitvoeren ten behoeve van de dan nog sterfelijke wereldbevolking. Op verschillende plaatsen in de Schrift worden ze gezien als leraars die in Gods Koninkrijk onderwijs geven – "dit is de weg, wandel daarin" – als priesters die mensen tot God brengen, als vorsten die naar het recht zullen heersen, en als koningen die met Christus regeren in gerechtigheid. Dankzij hun dienst zullen zeer velen, op hun beurt, uitzien naar de gave van onsterfelijkheid.

Naar aanleiding van het ontstaan van "een nieuwe hemel en aarde" – een uitdrukking ontleend aan het Evangelie van Jesaja, waarin een nieuwe samenleving op aarde wordt voorzien – vertelt Johannes: "En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, neerdalend uit de hemel van God" – een bekende Bijbelse wijze van zeggen om iets aan te geven dat van God afkomstig is. De daaropvolgende beschrijving, in beeldrijke taal, is die van een stad die niet letterlijk kan zijn. Zij is, bijvoorbeeld, driedimensionaal en draagt de namen van de twaalf stammen van Israël op haar poorten en die van de apostelen op haar fundamenten.

Juist in verband met deze studie van het Evangelie van Jesaja zijn de vele toespeelingen hierop in de symbolische beschrijving van de gemeenschap van Gods heiligen zo interessant:

- Zij is "de heilige stad", waar "niets onreins binnenkomt" (Jes 52:1; Op 21:2,27);
- zij is versierd als een bruid voor haar huwelijk (Jes. 61:10; Openb. 21:2);
- zij is gegrondvest op en gebouwd met de kostbaarste edelstenen (Jes 54:11,12; Op 21:18 en verder);

- zij kent binnen haar muren geen geklaag of moeite (Jes 65:19; Op 21:4);
- zij wordt voortdurend verlicht door de heerlijkheid van God (Jes 60:19,20; Op 21:23);
- Gods volk geniet daar het levende water [beeld van eeuwig leven] (Jes 55:1; Op 21:6);
- de volken van de wereld wandelen in het licht dat van haar uitstraalt (Jes 60:3; Op 21:24);
- die volken staan daar hun eigen eer en heerlijkheid af aan de Heer (Jes 60:11; Op 21:26).

Conclusie

Aan de hand van zulke citaten en toespelingen openen Christus en zijn apostelen de deur van de schatkamer van het Evangelie van Jesaja. Zij laten zien hoe – om een ander beeld te gebruiken – de toestand van de ballingen in Babel in de zesde eeuw vóór Christus een eenvoudige schets is, die de hoofdlijnen van het onderwerp aangeeft, en waarop de door God geïnspireerde profeet zo'n prachtige schildering heeft aangebracht van de verlossing in Christus Jezus, de Knecht van de HERE, het Lam van God en de Herder van zijn kudde. De lyrische taal en de dichtelijke voorstellingen geven op ongeëvenaarde wijze de hulpeloze toestand weer van mensen die gevangen zitten in zonde en dood, en hoe de Knecht de gevangenis is binnengegaan hen daaruit te bevrijden, en hen te leiden tijdens hun pelgrimsreis door deze slechte wereld naar de onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis, die God voor Zijn kinderen in voorbereiding heeft.

In het Nieuwe Testament is nog veel meer van het Evangelie van Jesaja te ontdekken. Bijvoorbeeld, na diep te hebben nagedacht over Gods zorg voor Israël, toen Hij het volk uit Egypte leidde, bad de profeet in alle ernst om een tweede uittocht: "Och, dat U de hemel scheurde, dat U neerdaalde ... U komt hem tegemoet, die met vreugde gerechtigheid doet, hun die op hun wegen aan U denken" (Jes 63:7-64:5). De eerste vervulling hiervan – in het vooruitzicht van de volledige vervulling bij de verschijning van Christus in de eindtijd – geeft Marcus aan in zijn verslag over Jezus' doop: "En meteen, toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemel scheuren en de Geest als een duif op zich neerdalen" (Mar 1:10). En in datzelfde gedeelte in Jesaja vinden we de achtergrond van Paulus' vermaan: "bedroef de heilige Geest van God niet" (Efez 4:30).

Maar dit moet genoeg zijn. "Ik verblijd mij over Uw Woord", schreef een psalmist in Israël; "Uw Woord was mij tot vreugde en blijdschap", zei de profeet Jeremia. Allen die deze prachtige openbaring in Jesaja van Gods genade in Christus volledig voor ogen hebben, zullen zich ook verheugen over Zijn heil belovende boodschap aan de pelgrims op weg naar Gods eeuwige stad.

8. Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

*Met wie dan wilt u God vergelijken
en welke vergelijking op Hem toepassen? (Jesaja 40:18)*

De ineenstorting van het kleine Godsrijk in Juda, en de wegvoering van de ballingen naar Babel, bracht een door God geleid proces op gang dat na verloop van een aantal eeuwen uitliep op de verkondiging overal op aarde van het Evangelie van de gekruisigde en opgestane Christus. Het volk Israël, dat daarvoor zo rustig binnen de beschermende grenzen van zijn eigen land had geleefd, kwam voortaan in directe aanraking met de grote heidenvolken.

Toevallig is het dus niet dat, direct nadat de eerste ballingen werden weggevoerd, Nebukadnezar, de koning van Babylon, in een door God gezonden droom die door Daniël werd uitgelegd, het verloop van de grote wereldrijken zag tot aan de totstandkoming van het Koninkrijk van God op aarde, dat de plaats van die rijken voorgoed zou innemen. En evenmin is het toeval dat dezelfde ontwikkeling nader werd ontvouwd in enkele door God gegeven gezichten aan Daniël zelf. Ook in het Evangelie van Jesaja komt de toekomst van de wereld buiten Israël binnen het gezichtsveld van Gods openbaring.

Op Mij zullen de kustlanden wachten

De verstrekkendheid van Jesaja's boodschap is te zien in, bijvoorbeeld, het gebruik van het woord 'kustlanden', zoals in: "De kustlanden zagen het en werden bevreesd; de einden van de aarde sidderden" (Jes 41:5). Wat met deze aanduidingen bedoeld wordt, kan het best gezien worden vanuit het gezichtspunt van Israël, dat ligt aan de Middellandse Zee. Met de 'kustlanden' zullen daarom in eerste instantie de streken rond de Middellandse Zee bedoeld zijn. De 'einden van de aarde' kan het einde van de Middellandse Zee zijn, maar evengoed bedoeld zijn als de gehele verdere aarde. Wat gebieden rond de Middellandse Zee, en uiteindelijk of in wezen de gehele aarde, in Gods heilsplan te verwachten hebben, wordt aangegeven in de volgende citaten:

Hij [de Knecht van de HERE] zal niet kwijnen en niet geknakt worden, tot Hij op aarde het recht zal hebben gebracht; en op zijn Wetsonderricht zullen de kustlanden wachten ... Zing de HERE een nieuw lied, Zijn lof van het einde van de aarde, u die de zee bevaart en haar volheid; u kustlanden en hun bewoners ... Laten zij de HERE eer geven en Zijn lof in de kustlanden vermelden. (Jes 42:4,10-12)

Want een Wet zal van Mij uitgaan en Mijn recht zal Ik stellen tot een licht voor de volken. Mijn zege is nabij, Mijn heil treedt tevoorschijn, en Mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de kustlanden wachten en op Mijn arm zullen zij hopen. (Jes 51:4,5)

Ik zal onder hen een teken doen en Ik zal uit hen de ontkomenen zenden naar de volken – naar Tarsis, Pul en Lud, die de boog spannen, naar Tubal en Javan, de verre kustlanden, die de tijding aangaande Mij niet hebben gehoord noch Mijn heerlijkheid hebben gezien – opdat zij Mijn heerlijkheid onder de volken verkondigen. (Jes 66:19).

De toekomst van de wereld wordt met grote nadruk verzekerd, alsof de profeet al zo lang van tevoren het dreigende gevaar dat het huidige tijdperk met zich heeft meegebracht, namelijk dat de aarde door menselijke dwaasheid onleefbaar gemaakt zou worden, had voorzien: "Want zo zegt de HERE, Die de hemelen geschapen heeft – Hij is God – Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft, Hij heeft haar gegrondvest; niet tot een baaierd heeft Hij haar geschapen, maar ter bewoning heeft Hij haar geformeerd" (Jes 45:18). Het woord 'baaiert' komt aan het begin van het scheppingsverhaal voor: "De aarde nu was woest en ledig" (Gen 1:2). De HERE zal niet toelaten dat de aarde zal terugkeren tot haar oertoestand. Integendeel! Uitgaande van deze woorden doet God een krachtig beroep op alle mensen gebruik te maken van de gelegenheid door Hem verlost te worden, om zo een plaats te ontvangen in een nieuwe wereld waar iedereen Hem kent en aanbidt: "Keer u tot Mij en laat u verlossen, alle einden van de aarde, want Ik ben God en niemand meer. Want Ik heb gezworen bij Mijzelf, Waarheid is uit Mijn mond uitgegaan, een Woord dat niet zal worden herroepen: dat voor Mij elke knie zich zal buigen, dat bij Mij elke tong zal zweren" (Jes 45:22,23).

Koning op de troon van David

Deze woorden doen uitzien naar de totstandkoming van Gods Koninkrijk op aarde, waarover Jesaja al eerder had geschreven: "Want de aarde zal vol zijn van kennis van de HERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt" (Jes 11:9). De wijze waarop dit Koninkrijk zal komen, wordt aangeduid in een later hoofdstuk, waar, evenals hier, op ieder mens een beroep gedaan wordt vergiffenis en heil te zoeken in de HERE: "Neig uw oor en kom tot Mij; hoor, opdat uw ziel zal leven; Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare genadebewijzen aan David. Zie, Ik heb hem tot een getuige voor de naties gesteld, tot een vorst en gebieders van de naties" (Jes 55:3,4).

Dit woord 'genadebewijzen' is de meervoudsvorm van het woord 'goedertierenheid', en is een toespeling op Gods belofte aan David: "Mijn goedertierenheid zal van hem niet wijken" (2 Sam 7:15). En het woord 'betrouwbaar'

komt in de daaropvolgende woorden aan David voor: "Uw huis en uw koningschap zullen voor altijd bestendig zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vast staan voor altijd" (vs. 16). De uitdrukking doelt daarom op Gods belofte aan David betreffende diens zoon – die ook Gods Zoon zou zijn, want Hij zegt: "Ik zal Hem tot een Vader zijn, en Hij zal Mij tot een Zoon zijn" – die in eeuwigheid op zijn troon in Jeruzalem zou regeren. De belofte dat de wereld onder het bestuur van Gods Zoon zal komen, die over de gehele aarde zal regeren met de liefde, barmhartigheid en eerbied voor God die zijn aardse leven kenmerkten, is het veelbelovende blijk van Gods 'goedertierenheid'.

De zekerheid dat de belofte in vervulling zal gaan, wordt aangegeven met het woord 'betrouwbare'. De uitdrukking 'betrouwbare genadebewijzen' betreft dus Gods verbond met David, dat diens zoon in Jeruzalem zou regeren. In een psalm van lofprijzing aan God vanwege dit verbond, komen deze twee woorden herhaaldelijk voor: "Van de gunstbewijzen van de HERE wil ik altijd zingen, van geslacht tot geslacht zal ik Uw trouw met mijn mond verkondigen. Want ik zei: Voor eeuwig wordt de goedertierenheid gebouwd; in de hemel bevestigt U Uw trouw ... gerechtigheid en recht zijn de grondslag van Uw troon, goedertierenheid en trouw gaan voor Uw aangezicht heen" (Ps 89:2,3,15).

In het eerste deel van zijn profetie sprak Jesaja hier uitvoeriger over: "Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouder ... Groot zal de heerschappij zijn en eindeloos de vrede op de troon van David en over zijn koninkrijk, doordat Hij het sticht en grondvest met recht en gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid" (Jes 9:5,6). In het licht van de boodschap van Gabriël aan Maria, is er geen twijfel mogelijk wie de Getuige van God is voor de naties, de "Vorst en Gebieder van de naties": "Deze zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste genoemd worden, en de HERE God zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal als Koning over het huis van Jakob heersen tot in eeuwigheid, en zijn koningschap zal geen einde nemen" (Luc 1:32,33).

Oordeel in de eindtijd

Evenals andere profeten in Israël maakt Jesaja duidelijk, dat de verhoging van Jeruzalem tot de wereldhoofdstad met de troon van Christus, niet het gevolg zal zijn van een geleidelijke toename van geloof en gehoorzaamheid in de wereld, maar van Gods radicale ingrijpen in de eindtijd: "Want zie, de HERE zal komen als vuur en Zijn wagens zullen zijn als een storm, om Zijn toorn te openbaren in gloed en Zijn dreiging in vuurvlammen. Te vuur en te zwaard zal de HERE gericht oefenen over al wat leeft, en de door HERE verslagenen zullen talrijk zijn" (Jes 66:15,16).

Ook in het eerste deel van zijn profetie spreekt Jesaja over deze gebeurtenis in de eindtijd, wanneer de volken van de wereld betrokken zullen zijn bij een conflict in het Nabije-Oosten, waarin de HERE Zich zal manifesteren in oordeel: "Nader, u volken, om te horen; en u naties, merk op! De aarde hore en haar volheid, de wereld en al wat daaruit ontspruit. Want de HERE koestert toorn tegen alle volken en grimmigheid tegen al hun heer [HSV: legermacht]" (Jes 34:1,2). De plaats van dit oordeel is het land Edom, ten zuidoosten van Jeruzalem (het huidige Jordanië): "want de HERE richt een offer aan in Bozra en een geweldige slachting in het land van Edom ... want de HERE houdt een dag van wraak, een jaar van vergelding in Sions rechtsgeding" (vzn 6,8). In het tweede deel van zijn profetie komt hij hierop terug: "Wie is het, Die van Edom komt, in helrode klederen van Bozra, Die daar praalt in Zijn gewaad, fier voortschrijdt in Zijn grote kracht? Ik [de HERE] ben het, Die in gerechtigheid spreek, machtig om te verlossen ... Want een dag van wraak had Ik in de zin en het jaar van Mijn verlossing was gekomen" (63:1-4).

Woorden als 'volken', 'naties', 'aarde', 'de wereld en al wat daaruit ontspruit', en 'al wat leeft', geven aan hoe omvangrijk dit conflict in de eindtijd zal zijn. Op vergelijkbare wijze vertellen Joël en ook Zacharia dat "alle volken tegen Jeruzalem" verzameld zullen worden (Joël 3:2; Zacharia 14:2). De legers die daar komen, vertegenwoordigen de landen en volken waaruit zij zijn gekomen, want lang niet iedereen wordt er persoonlijk bij betrokken. Na te hebben verteld hoe God zal ingrijpen, zegt Zacharia: "Allen, die zijn overgebleven van alle volken, die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, zullen van jaar tot jaar heentrekken om zich voor de Koning, de HERE van de heerscharen [HSV: legermachten] neer te buigen" (Zach 14:16). Jesaja vestigt de aandacht op wat zij die ontkomen onmiddellijk zullen doen: "Ik zal onder hen een teken doen en Ik zal uit hen de ontkomenen zenden naar de volken ... opdat zij Mijn heerlijkheid onder de volken verkondigen" (Jes 66:19). Wat het gevolg zal zijn van het nieuws dat zij na terugkomst in eigen land vertellen, wordt door Zacharia meegedeeld: "Wederom zullen er volken komen en inwoners van vele steden, en de inwoners van de ene [stad] zullen zich begeven naar die van de andere [stad], en zeggen: Laten wij toch heengaan om de gunst van de HERE af te smeken en om de HERE van de heerscharen te zoeken; ook ik wil gaan. Ja, vele naties en machtige volken zullen komen om de HERE van de heerscharen in Jeruzalem te zoeken en de gunst van de HERE af te smeken. Zo zegt de HERE van de heerscharen: In die dagen zullen tien mannen uit volken van allerlei taal vastgrijpen, ja vastgrijpen de slip van een Judeese man, en zeggen: wij willen met u gaan, want wij hebben gehoord, dat God met u is" (Zach 8:20-23).

In dit besef van Gods goedheid voor Zijn uitverkoren volk, zullen de ontkomenen uit de niet-Joden nog een andere taak hebben: het verstrooide volk van Israël uit alle uithoeken van de wereld terug te brengen naar Jeruzalem: "En zij zullen al uw

broeders brengen uit alle volken als een offer voor de HERE ... En ook uit hen [de teruggebrachte Israëlieten] zal Ik er nemen tot priesters, tot Levieten, zegt de HERE. Want zoals de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor Mijn aangezicht zullen blijven bestaan, luidt het Woord van de HERE, zo zal uw nageslacht en uw naam blijven bestaan" (Jes 66:20-22).

Het Oude Testament noemt de schepping "hemel en aarde", en de nieuwe samenleving op aarde een "nieuwe hemel en aarde". Jesaja geeft een uitvoerige beschrijving van wat Petrus noemde "nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont" (2 Pet 3:13). Een rechtvaardige samenleving in tegenstelling tot de huidige maatschappij, uitgaande van de woorden: "Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde; aan wat vroeger was, zal niet gedacht worden, het zal niemand in de zin komen" (Jes 65:17). De rechtvaardige regering van Christus heeft in eerste instantie betrekking op het volk Israël, maar is kennelijk van toepassing op de levensomstandigheden van alle volken. Zo radicaal anders en beter is de nieuwe wereldorde, dat niemand graag terugdenkt aan de tijd daarvoor, toen de wereld leed onder de ernstige tekortkomingen van een zelfzuchtige en hebzuchtige menselijke heerschappij. In deze nieuwe samenleving zal Jeruzalem een bijzondere plaats innemen: "Zie, Ik schep Jeruzalem tot jubel en zijn volk tot blijdschap. En Ik zal juichen over Jeruzalem en Mij verblijden over Mijn volk" (Jes 65:19). Al zijn de aardbewoners nog steeds sterfelijk, hun leven zal verlengd worden. Ook zal de kwaliteit van het dagelijkse leven zo veel beter worden dan in deze tijd waarin velen het slachtoffer zijn van het onrecht en misbruik en geweld van de rijken en machtigen: "Zij zullen huizen bouwen en die bewonen, wijngaarden planten en de vrucht daarvan eten ... van het werk van hun handen zullen Mijn uitverkorenen genieten" (vzn 21,22). Mensen zullen leven in vrede en gemeenschap met de HERE, wetende dat hun gebeden direct zullen worden verhoord. Machtige naties – voorgesteld als roofdieren – zullen in vrede met elkaar leven: "zij zullen geen kwaad doen noch verderf stichten op heel Mijn heilige berg, zegt de HERE" (vs. 25) *.

In het slot van het Evangelie van Jesaja wordt de aandacht opnieuw gericht op deze nieuwe hemel en aarde. Evenals er in Israël, volgens de Wet van Mozes, vaste tijden waren voor het gezamenlijke aanbidden van de HERE, sabbat en nieuwe maan, zo zullen er op de vaste tijden pelgrimsreizen zijn naar Jeruzalem: "En het zal gebeuren, van nieuwe maan tot nieuwe maan en van sabbat tot sabbat, dat al wat leeft zal komen om zich voor Mijn aangezicht neer te buigen" (vs. 23).

In een afsluitend beeld vertelt Jesaja wat deze pelgrims in Jeruzalem ook zullen zien: "Zij zullen uitgaan en de lijken aanschouwen van de mannen, die van Mij afvallig geworden zijn *; want hun worm zal niet sterven, en hun vuur zal niet uit-

doven, en zij zullen voor al wat leeft een afgrijzen wezen" (vs. 24). Als we dit slotbeeld proberen te begrijpen in het licht van de samenhang, dan zijn deze 'mannen' de gesneuvelden van vers 16: "Te vuur en te zwaard zal de HERE gericht oefenen over al wat leeft, en de door de HERE verslagenen zullen talrijk zijn" *.

Dit komt overeen met de vroegere profetie over Gods gericht in het land van Edom: "Want de HERE koestert toorn tegen alle volken en grimmigheid tegen al hun heer [HSV: legermacht]; Hij heeft hen met de ban geslagen, hen ter slachting overgegeven. Hun verslagenen liggen neergeworpen en de stank van hun lijken stijgt op, ja de bergen versmelten van hun bloed" (Jes 34:2,3). Aangezien geheel Jeruzalem en Juda heilig zullen zijn (Zacharia 14:20,21), en de stoffelijke overschotten van alle slachtoffers in het land begraven zullen worden (Ezechiël 39:11-16), lijkt het weinig aannemelijk dat het dal van Hinnom [Gehenna!], aan de zuidwestelijke grens van de oude stad Jeruzalem, de plaats zal zijn van dit afschuwelijke schouwspel. Worm en vuur zijn middelen van ontbinding en vernietiging, en wanneer wordt gezegd dat de worm niet sterven zal en het vuur niet zal worden uitgeblust, wordt daarmee gezegd dat de slachtoffers voor eeuwig sterven. Betekent dit dat het slagveld woest blijft, als een herinnering in nieuwe en betere omstandigheden aan de dwaasheid van opstandigheid tegen de HERE, en dat de pelgrims die naar Jeruzalem komen vanaf de omringende bergen in de verte het overblijfsel zien van het grote conflict? "Zijn beken verkeren in pek, zijn stof in zwavel en zijn land wordt tot brandend pek, dat dag noch nacht uitgaat; voor altijd stijgt zijn rook op, van geslacht tot geslacht ligt het woest, tot in alle eeuwigheden trekt niemand daardoor" (Jes 34:9,10 – een weerklank van de verwoesting van Sodom en Gomorra,, waarvan Jezus in Lucas 17:29 zei dat er vuur en zwavel van de hemel regende en hen allen verdelgde (vernietigde). En Judas in vers 7 van zijn brief dat die vernietigden "liggen onder een straf van eeuwig vuur").

Hoe het ook zij, dit beeld wordt ook toegepast op de onwaardigen, die bij Christus' oordeel verworpen zullen worden en de tweede, definitieve dood ondergaan. Tot driemaal toe waarschuwt Christus voor deze eindbestemming: "het is beter, dat u met één oog het Koninkrijk van God binnengaat, dan dat u met twee ogen in de hel [*gehenna* – dit is het beeld dat Jezus oproept van de altijd brandende vuilnis in het Hinnomdal] geworpen wordt, waar hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust" (Mar 9:43-48). Paulus herhaalt de waarschuwing met woorden die herinneren aan Jesaja's profetie: "Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht van de Heer en van de heerlijkheid van zijn sterkte, wanneer Hij komt, om op die dag verheerlijkt te worden in zijn heiligen" (2 Tes 1:9,10). Ook zien we het in het boek Openbaring: "Dat is de tweede dood: de poel van vuur. En wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het boek van leven, werd hij geworpen in de poel van vuur" (Op 20:14,15).

---

*

De belofte dat de mensen geen kwaad en geen verderf zullen stichten 'op heel Mijn heilige berg' (waar meestal Sion of Jeruzalem mee wordt bedoeld), wordt gegeven naar aanleiding van het feit dat dit vaak wél is gebeurd:

- In Jeruzalem regeerden met enige regelmaat slechte koningen die tegen Gods wil handelden. De ergsten waren Ahazia/Athalia (Athalia kwam uit het huis van koning Achab van Israël) en Manasse. Van hem wordt gezegd dat hij niet alleen ergere dingen deed dan de volken die Israël eens uit het land had verjaagd, maar ook "zoveel onschuldig bloed (vergoet), dat hij Jeruzalem daarmee vulde" (2 Kon 21:16).
- Vanwege de slechtheid van koningen en het volk zond de HERE de legers van Babel, die de stad verwoestten en de inwoners doodden, verminkten of wegvoerden.
- In de Griekse tijd ontheiligde Antiochus Epiphanes de tempel. Dat was al eerder gebeurd door een aantal koningen van Juda, die afgodsbeelden in de tempel van de HERE zetten. Met tegenstanders van dit beleid liep het meestal niet goed af...
- In de tijd van Jezus was het tempelplein een marktplaats geworden, waar veel geld werd verdiend. Jezus maakte hier korte metten mee, omdat het "een rovershol" was geworden.
- De Romeinen ontheiligden tijdens de Joodse opstand in het jaar 70 de tempel en verwoestten hem uiteindelijk. De stad maakten zij aan het begin van de tweede eeuw met de grond gelijk.
- Sindsdien zijn er regelmatig onlusten geweest, tot in onze tijd de intifada's en terreuraanslagen, zowel van de kant van de Arabieren als van de Israëli's.

In de tijd van de kruistochten werd in Jeruzalem en het land vreselijk huisgehouden door mensen die zich christenen noemden, en meenden – daartoe opgeroepen en bevolen door mannen die zich als plaatsvervanger van Christus op aarde beschouwden – God een dienst te bewijzen door het land te zuiveren van onchristelijke elementen (vooral Joden en moslims). Hiermee komen we bij de passage over "mannen die van Mij afvallig geworden zijn". Dit gaat kennelijk niet om zondaars in het algemeen, maar om mensen die weten wie God, de HERE, is en zich met Zijn Naam noemen. Christenen zeiden tot nog niet zo lang geleden dat dit de Joden waren, omdat die Jezus Christus gekruisigd hadden. In het boek Openbaring wordt echter een verworpen, zich 'christelijk' noemende, wereld veroordeeld; een afvallige gemeente. De kruisvaarders en hun legers van vaak onwetende mensen en zelfs kinderen, waren daar een vroege en vreselijke uitwas van. Met de mannen die van de HERE afgevallen zijn, kunnen dus in Jesaja best on-

---

trouwe Joden bedoeld zijn, maar het boek Openbaring laat zien dat het zeker niet hen alleen betreft.

Het christendom draagt een grote verantwoordelijkheid vanwege het vele geweld dat in naam van Christus is gepleegd. Het is opvallend dat 'fundamentalistisch christelijke' groepen het gebruik van wapens propageren, in de mening een 'messiaanse' taak en plicht te hebben op aarde. En dat terwijl Jezus had gezegd dat zijn Koninkrijk niet van deze wereld is, en dat zijn volgelingen geen geweld mochten gebruiken.

Maar het christendom draagt ook de verantwoordelijkheid voor de leugens en misleiding, die vaak onder dwang moesten worden geloofd, en de mensen afhiel- den van de enige weg naar eeuwig leven (net zoals de Joden in Paulus' tijd probeerden de niet-Joden af te houden van het geloof in Christus; zie 1 Tessalonicen- zen 2:16: "Zij verhinderen ons tot de heidenen te spreken tot hun behoud/ redding, waardoor zij – die Joden – de maat van hun zonden vol maken"; waarop de veroordeling volgt die evengoed geldt voor hen die zich hier als 'christen' aan schuldig maken: "De toorn is over hen gekomen tot het einde"). Ondanks dat de kennis is toegenomen, worden dergelijke leugens en misleiding nog door velen in het christendom aanvaard, geloofd en gepropageerd – zelfs tegen beter weten in.

Wat de motieven zullen zijn voor het meedoen in de strijd die uiteindelijk zal lei- den tot het ingrijpen van God, valt af te wachten. Het resultaat zal echter die "talrijke verslagenen" zijn, net als in de tijd van de kruistochten, toen velen die naar 'het heilige land' trokken een gruwelijke dood stierven – daar en onderweg. Er rustte dus kennelijk geen zegen op hen en hun daden...

9. Gods Woord volbrengt wat Hem behaagt

*Die het woord van Mijn Knecht gestand doe
en de aankondiging van mijn boden volvoer. (Jesaja 44:26)*

Zowel Paulus als Petrus vestigen in hun laatste bewaard gebleven brieven de aandacht van hun medegelovigen op het grote belang van Gods geschreven Woord. Paulus spoort aan tot de studie van “de heilige schriften”, omdat zij de mens wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof in Christus Jezus. Ze zijn immers door God ingegeven – letterlijk: ‘door God geademd’, of ‘geïnspireerd’ (2 Timoteüs 3:14-17). Petrus vergelijkt “het profetische Woord” met een lamp die in een duistere plaats schijnt, omdat het van God afkomstig is: “Dit moet u vooral weten, dat geen profetie van de Schrift een eigenmachtige uitlegging toelaat; want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswegen gesproken” (2 Pet 1:19-21).

Gods woordvoerders

Ook in het Evangelie van Jesaja neemt de wonderlijke waarheid, dat de HERE door middel van Zijn woordvoerders tot mensen spreekt, een belangrijke plaats in. Direct al in de aanhef maakt Jesaja Gods bevel bekend, dat woordvoerders van Hem aan Zijn gekozen woonplaats op aarde, de stad Jeruzalem die een puinhoop is geworden, een troostrijke boodschap van herstel moeten brengen: “Troost [meervoud], troost Mijn volk, zegt uw God. Spreek tot het hart van Jeruzalem, roep het toe, dat zijn lijdensstijd volbracht is, dat zijn ongerechtigheid geboet is” (40:1,2). De boodschap die verkondigd moest worden, heeft niet alleen verstrekkende gevolgen voor het volk Israël, maar ook voor de gehele wereld: “En de heerlijkheid van de HERE zal zich openbaren, en al het levende samen zal dit zien” (vs. 5).

De heraut in de woestijn

De eerste van deze boodschappers is een heraut die in de woestijn verschijnt, en een beroep doet op de mensen de weg gereed te maken voor de HERE Die tot de wereld komt: “Bereid in de woestijn de weg van de HERE, effen in de wildernis een baan voor onze God”. Hij geeft de zekerheid dat God in heerlijkheid zal verschijnen aan met de nadrukkelijke woorden: “want de mond van de HERE heeft het gesproken”. En wanneer zijn Woord op het besef van menselijke zwakheid stuit – “Alle vlees is gras” – zegt Hij nog een keer: “het Woord van onze God houdt eeuwig stand” (Jes 40:3-8).

De vreugdeboden

Behalve over deze heraut in de woestijn wordt er gesproken van andere boodschappers, die naar Jeruzalem en haar zustersteden in Juda moeten gaan om de blijde boodschap bekend te maken. "Klim op een hoge berg, vreugdebode (van) Sion; verhef uw stem met kracht, vreugdebode (van) Jeruzalem; verhef ze, vrees niet: zeg tot de steden van Juda: Zie, hier is uw God! Zie, de Here HERE zal komen met kracht en Zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, Zijn loon is bij Hem en Zijn vergelding gaat voor Hem uit" (Jes 40:9,10 – voor 'van' zie PC Vertaling en 41:27).

Deze vreugdeboden, met de opdracht de mensen te vertellen over de komst van God tot de wereld om Zijn volk te herstellen en de mensen overal op aarde heil (redding van de eeuwige dood) te brengen, worden ook in de daaropvolgende hoofdstukken onder de aandacht gebracht. Als de HERE het onvermogen van de afgoden van de heidenwereld de toekomst bekend te maken aan de kaak stelt, zegt Hij in tegenstelling hiermee over Zichzelf: "Als eerste (verkondig Ik) aan Sion: Zie, daar zijn zij – en aan Jeruzalem geef Ik een vreugdebode" (Jes 41:27).

Later in deze profetie wordt Jeruzalem aangesproken alsof de stad een in al haar ellende slapende vrouw is: "Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, Sion; bekleed u met uw pronkgewaden, Jeruzalem, heilige stad ... maak de banden van uw hals los, gevangene, dochter van Sion" (Jes 52:1,2). Want de herauten van de HERE komen, en wat zij te vertellen hebben, is dat God tot de wereld komt, om als Koning over de wereld te regeren: "Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap [Evangelie] brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning" (52:7).

Onder al deze herauten neemt één Heilsbode in het bijzonder een belangrijke plaats in: "De Geest van de Here HERE is op Mij, omdat de HERE Mij gezalfd heeft; Hij heeft Mij gezonden om een blijde boodschap te brengen aan ootmoedigen, om te verbinden gebrokenen van hart, om voor gevangenen vrijlating uit te roepen en voor gebondenen opening van de gevangenis; om uit te roepen een jaar van het welbehagen van de HERE en een dag van wraak van onze God; om alle treurende te troosten ..." (Jes 61:1,2).

De profeten Haggai en vooral Zacharia hebben gesproken van Israëls herstel in de eindtijd, en de openbaring van Gods heerlijkheid aan de gehele wereld. Met "goede woorden, troostrijke woorden" herinneren zij aan Jesaja's boodschap van heil: "nóg zal de HERE Sion troosten, Jeruzalem nóg verkiezen" (Zach 1:13,17). Maar in het Nieuwe Testament blijkt dat Jesaja niet alleen over het optreden van de profeten in Israël als Gods vreugdeboden spreekt. Johannes de Doper is de heraut die de weg voor de komst van de HERE moest voorbereiden: "In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius ... kwam het Woord van God tot

Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn ... zoals geschreven staat in het boek van de woorden van de profeet Jesaja" (Luc 3:1-4). De Heer Jezus is de Gezalfde van de HERE, zoals Jesaja 61 Hem beschreef; en toen Hij die woorden in de synagoge in Nazareth voorlas, zei Hij daarover: "Heden is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld" (Luc 4:17-21.). En Paulus ziet in de uitgebreide verkondiging van het Evangelie van de gekruisigd en opgestane Christus als de Heer van leven die naar de aarde zal komen, de voortzetting van de roep van de vreugdeboden: "En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn? Zoals geschreven staat: Hoe lieflijk zijn de voeten van hen, die een goede boodschap brengen" (Rom 10:15).

Het Woord is betrouwbaar

Als sprekende illustratie van de kracht van het gesproken Woord verwijst de HERE naar de regen en de sneeuw die uit de hemel neerdaalt. Dankzij de beschikking van de Schepper van alle dingen verrichten ze een zeer nuttige taak, door de aarde te bevochtigen en vruchtbaar te maken. Zo is het ook met het Woord dat vanuit de hemel komt: "zo zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig [vruchteloos] tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend" (Jes 55:10,11).

Het Woord dat van de levende God komt is zelf levend: "Want het Woord van God is levend en krachtig" zegt de schrijver van de brief aan de Hebreeënen (4:12). Petrus beschrijft "het levende en blijvende Woord van God" als een zaad (1 Pet 1:23) – wat een herinnering is aan Jezus' gelijkenis van de Zaaier, waarover Hij in Marcus 4 vers 14 zei: "de Zaaier zaait het Woord". Het scheppingsverhaal in Genesis 1 vertelt dat God een reeks scheppende bevelen heeft uitgesproken: "En God zei: Er zij licht" enz. "Door het Woord van de HERE zijn de hemelen gemaakt, door de adem van Zijn mond al hun heer ... Want Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er" (Ps 33:6,9).

Gods Woord dat van Hem is uitgegaan, heeft, als het ware, een eigen reëel en levend bestaan in zich:

Hij zond Zijn Woord, Hij genas hen en deed hen aan het graf ontkomen. (Ps 107:20)

Hij zendt Zijn bevel op aarde, Zijn Woord loopt zeer snel ... Hij zendt Zijn Woord en doet ze smelten. (Ps 147:15,18)

... u stormwind, die Zijn Woord volbrengt. (Ps 148:8)

De HERE heeft een Woord gezonden in Jakob en het is gevallen in Israël. En het gehele volk zal het ervaren ... (Jes 9:7,8)

Want Ik heb gezworen bij Mijzelf, Waarheid is uit Mijn mond uitgegaan, een Woord dat niet zal worden herroepen. (Jes 45:23)

Wanneer God spreekt is het de verantwoordelijkheid, en ook het voorrecht, van de mens goed te luisteren. Tot driemaal toe doet de HERE in Jesaja 51 een beroep op de mens aandacht te schenken aan wat Hij zegt: "Hoor naar Mij, u die gerechtigheid najaagt, u die de HERE zoekt ... Luister naar Mij, Mijn volk, en Mijn natie, neig uw oor tot Mij ... Hoor naar Mij, u die de gerechtigheid kent" (Jes 51:1,4,7).

In hoofdstuk 51 is het beroep dat op de mens wordt gedaan om naar de HERE te luisteren dus zeer indringend. Wat is het treurig als een sterfelijk mens zo volledig in beslag genomen wordt door het kiezen, kopen, bereiden en eten van zijn dagelijks voedsel, dat hij geen belangstelling heeft voor het geestelijke voedsel en het eeuwige leven dat God hem daarmee biedt! Dat heeft de Heer Jezus zeker zo gevoeld, toen Hij mensen die na de wonderbare spijziging in de woestijn bij Hem kwamen om meer voedsel, voorhield: "Werk niet om het voedsel dat vergaat, maar om het voedsel dat blijft tot in het eeuwige leven" (Joh 6:27). Op vergelijkbare wijze spreekt God door Jesaja: "O, alle dorstigen, kom naar het water, en die geen geld hebt, kom, koop en eet; kom, koop zonder geld en zonder prijs wijn en melk" (55:1). In de kern van de zaak is het zo onredelijk zich in te spannen voor het weinige dat de tegenwoordige wereld ons tijdelijk biedt, ten koste van alle rijke zegeningen die God ons voor altijd en eeuwig wil geven: "Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is en uw vermogen voor wat niet verzadigen kan? Hoor aandachtig naar Mij, opdat u het goede eet en uw ziel zich in overvloed zal verlustigen. Neig uw oor en komt tot Mij; hoor, opdat uw ziel leve; Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare genadebewijzen aan David" (vs. 2). Dit wil niet zeggen dat we niet mogen eten en ervan genieten. Wat God en de Heer Jezus willen zeggen, is dat wij mensen die zoveel aandacht geven aan ons dagelijks voedsel dat ons lichaam tijdelijk in stand houdt, zouden moeten inzien dat we dan minstens evenveel aandacht zouden moeten geven aan het geestelijk voedsel dat ons leven tot in eeuwigheid zal geven.

Zoals al is aangetoond, houdt dit verbond met David de verzekering in van de komst van de grote Zoon van David, die zijn heerschappij zal vestigen in Jeruzalem, om in eeuwigheid over de gehele aarde te regeren. Maar de woorden: "Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten" houden iets persoonlijks in. God had gezegd over de Koning die komen zou: "Ik zal Hem tot een Vader zijn en Hij zal Mij tot een Zoon zijn" (2 Sam 7:14). Deze uitspraak is volledig vervuld in Christus Jezus, die door God is verwekt in een maagd in Israël: "Immers, tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt? En opnieuw: Ik zal Hem tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn" (Heb 1:5; zie ook 5:5).

Maar God is bereid met ieder mens een verbond te sluiten, waardoor er een leven gevende relatie met Hem tot stand zal komen. Paulus past de woorden die God

tot David sprak toe op alle gelovigen in Christus: "Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de HERE, de Almachtige" (2 Kor 6:18). Ook in het laatste Bijbelboek wordt deze belofte gegeven: "Wie overwint, zal deze dingen beërven, en Ik zal hem een God zijn en hij zal Mij een zoon zijn" (Op 21:7).

Wat een heerlijk vooruitzicht is dat! En is dit niet alles waard? We zijn zonder iets in de wereld gekomen, en we kunnen er, als onze tijd gekomen is afscheid te nemen van het leven, niets uit meenemen. Of toch wel: beter dan een groeiend banksaldo en steeds verder uitpuilende kasten, is het om God – naar aanleiding van onze gehoorzaamheid en een leven in Zijn dienst – een geestelijk tegoed op onze rekening te laten bijschrijven. Dan zal Christus als 'loon' eeuwig en volmaakt leven geven.

10. De draden samengevlochten

De voorgestelde situatie

Het boek van de profeet Jesaja bestaat uit twee grote profetische delen: hoofdstukken 1-35 en 40-66, met daartussen een historisch verslag van vier hoofdstukken over de bedreiging van Sanherib, koning van Assur, de vernietiging van zijn leger buiten Jeruzalem, en de ziekte en het herstel van koning Hizkia.

Terwijl het eerste profetische deel uitgaat van de situatie in de tijd van Jesaja, die vanaf 740 v.Chr. werkzaam was gedurende een periode van veertig jaar of langer, stelt het tweede deel de situatie voor ogen die meer dan een eeuw later werkelijkheid werd. Jeruzalem is dan inmiddels verwoest, de tempel een puinhoop geworden, en de bewoners van Juda zijn weggevoerd naar Babel:

Dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenschappen zijn zij weggeborgen; zij werden tot roof en er was geen redder. (Jes 42:22)

Uw heilige steden zijn een woestijn geworden. Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een wildernis. Ons heilig en luisterrijk huis, waar onze vaders U loofden, werd een prooi van de vlammen en al wat ons dierbaar was, een puinhoop. (Jes 64:10,11).

“Ik ben de HERE”

De val van Juda, het verbondsvolk van de HERE, zorgde voor de ontering van Zijn Naam in de heidenwereld: “Want om niet is Mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het Woord van de HERE, en voortdurend, de gehele dag, wordt Mijn Naam gelasterd” (Jes 52:5). De aard van deze laster blijkt uit een passage in het boek Ezechiël: “Zij zijn het volk van de HERE, maar toch moesten zij weg uit Zijn land” (Ezech 36:20).

Tegen deze achtergrond krijgen de eerste hoofdstukken van dit tweede deel van Jesaja – 40 tot 66 – nog eens extra betekenis. God spreekt beurtelings tot de heidenwereld en het volk Israël. Vertegenwoordigers van de volken van de wereld worden voorgesteld als gedaagden in een gerechtshof voor een geding met de HERE. Hij daagt hen uit het nodige bewijs te leveren dat hun afgoden meer zouden zijn dan bedenkensels van de verdorven verbeelding van onkundige mensen. In zijn rede tot Israël legt de HERE uit, dat hun erbarmelijke toestand van ballingschap in een vreemd land te wijten is aan hun chronische ongehoorzaamheid aan Hem. Terzelfdertijd verzekert Hij Zijn volk van Zijn bestendige liefde, en belooft dat het herstel in eigen land aanstaande is.

“Breng uw bewijsgronden naar voren”

De HERE daagt de afgoden van de heidenwereld uit om, als bewijs dat zij meer zijn dan levenloos klei, hout en metaal, de toekomst bekend te maken: “Laten zij aanvoeren en ons bekendmaken, wat er gebeuren zal. Maak bekend, hoe het vroeger was, opdat wij het overdenken en kennis nemen van de afloop. Of doe ons het toekomstige horen; maak bekend wat in de toekomst komen zal, opdat wij weten, dat u goden bent” (Jes 41:22,23).

Het is daarom te verwachten dat, terwijl de afgoden van andere volken zwijgen, de HERE de bewijsgronden aanvoert dat Hij de HERE is door wél over de toekomst te spreken. Hij verwijst in het bijzonder naar Kores, die bij zijn naam wordt genoemd, en verklaart zijn werk met de woorden: “Ik ben de HERE ... Die het Woord van Mijn knecht gestand doe en de aankondiging van Mijn boden volvoer” (Jes 44:26). Kores, de Perzische koning die Babel zal veroveren en de ballingen uit Juda vrijheid zal geven naar eigen land terug te gaan om Jeruzalem en de tempel te herbouwen, is dus een onderwerp van profetie. Door te ontkennen dat deze hoofdstukken lang van tevoren door Jesaja zijn geschreven, en ze toe te schrijven aan een onbekende profeet die zou hebben geleefd in de tijd toen Kores al op het toneel was verschenen, staan de critici voor het feit dat de HERE herhaaldelijk en nadrukkelijk de zwijgende afgoden aan de kaak stelt, en vertelt dat Hij daarentegen de toekomst openbaart. God vestigt de aandacht op Kores als bewijs dat Hij zijn optreden en overwinningen lang van tevoren heeft voorzien, terwijl Hij dit, als de critici gelijk hebben, toch niet heeft gedaan. Het indrukwekkende betoog in deze hoofdstukken wordt op deze wijze van kracht beroofd.

De verlossing van Gods volk

Al in de aanhef brengt de profeet een troostrijke boodschap van verlossing: “Spreek tot het hart van Jeruzalem, roep het toe, dat zijn lijdenstijd volbracht is” (Jes 40:2). In latere hoofdstukken wekt hij herinneringen op aan de bevrijding van Israël uit zijn dwangarbeid in Egypte: “Bent U het niet, Die de zee hebt drooggelegd, de wateren van de grote diepte; Die de diepte van de zee gemaakt hebt tot een weg, een doortocht voor verlostent?” (Jes 51:10) Op basis hiervan smeekt hij de HERE Zijn volk opnieuw uit de macht van de vreemde heerser te bevrijden: “Waak op als in de dagen van ouds, van geslachten uit de voortijd!” (vs. 9). De verhooring van zulke gebeden wordt aangegeven in de belofte van Gods komst tot de wereld, om Zijn volk naar zijn erfdeel terug te brengen. Beschrijvingen van Gods zorg gedurende de thuisreis door de woestijn doen opnieuw aan de uittocht uit Egypte denken.

De vervulling in de eindtijd

Terwijl de terugkeer van de Joden uit Babel in de zesde eeuw v. Chr., eerst onder leiding van Zerubabel en Jozua en later Ezra, een vervulling van deze belofte van

herstel is, zijn hiermee de beloften van herstel nog lang niet volledig vervuld. Eén passage maakt duidelijk dat het herstel pas vele eeuwen later zou plaatsvinden "Zij zullen de overoude puinhopen herbouwen, het verwoeste uit vroeger tijd doen herrijzen en de steden vernieuwen, die in puin liggen, die verwoest hebben gelegen van geslacht op geslacht" (Jes 61:4). Ook komt het volk bijeen uit de gehele wereld: het oosten, westen, noorden en zuiden: "breng Mijn zonen van verre en Mijn dochters van de einden van de aarde" (Jes 43:6).

Zulke profetieën komen overeen met vergelijkbare beloften van Israëls herstel in de eindtijd, die in andere boeken van de profeten in Israël te vinden zijn. Nóg een punt van overeenkomst is dat, terwijl een deel van het volk teruggekeerd is vóór de verschijning van de HERE in heerlijkheid en oordeel, het overige deel pas later naar het voorvaderlijke erfdeel terugkeert (Jesaja 66:15 en verder).

Verlossing uit zonde en dood

Naast de verwezenlijking van beloften van herstel die in vervulling gingen dankzij Kores, of die momenteel in vervulling gaan met het herstel van Israël in eigen land na eeuwenlange verstrooiing, zijn er aanwijzingen dat de volledige verlossing die beloofd wordt nog meer inhoudt. De terugkeer wordt in een passage als volgt beschreven: "De vrijgekochten van de HERE zullen terugkeren en met gejubel in Sion komen: eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, kommer en gezucht zullen wegvluchten" (Jes 51:11). Om eeuwige vreugde te kunnen genieten, moet een mens onsterfelijk worden.

De aard van de verlossing wordt aangegeven door herhaaldelijk te spreken van een toestand van slavernij: "om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn"; "in gevangnissen zijn zij weggeborgend"; "om tot de gevangenen te zeggen: Ga uit! tot hen die in de duisternis zijn: Kom te voorschijn!"; "om voor gevangenen vrijlating uit te roepen en voor gebonden opening van de gevangenis" (Jes 42:7; 42:22; 49:9; 61:1). Jeremia's raad aan de ballingen in Babel: "Bouw huizen en woon daarin, leg tuinen aan en eet de vrucht daarvan" (Jer 29:5), laat zien dat de Joden in Babel een prettiger verblijf hadden dan dat van wegwijnende gevangenen. De opmerking die Jezus maakte, nadat Hij de laatste van deze citaten in een synagoge had voorgelezen – "Vandaag is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld" (Luc 4:16 en verder) – doelt op een verdergaande bevrijding. Bij een andere gelegenheid zei Hij: "die de zonde doet, is een slaaf van de zonde" (Joh 8:34). De aanhaling van een tweede passage in Jesaja over de bevrijding uit Babel in het boek Openbaring, maakt duidelijk dat waar het in Jesaja's boodschap van verlossing op aankomt niets minder is dan de bevrijding uit de slavernij van de zonde en de gevangenschap in de dood. Er staat een grote schare, die niemand tellen kan, in gewaden die zij in Christus'

bloed hebben wit gemaakt. Zij zijn “uit de grote verdrukking” gekomen; dat wil zeggen: vanuit de verdorven wereld waarvan Babel het symbool is. Het Lam van God is tegelijkertijd hun Herder, die hen leidt naar waterbronnen van leven. Nog andere toepassingen van het boek Jesaja, elders in het Nieuwe Testament, stemmen volledig met deze zienswijze overeen. Om steun te geven aan zijn aansporingen aan de gemeente in Korinte, om de slechte wereld achter zich te laten teneinde leden van Gods familie te worden, citeert Paulus bijvoorbeeld nog een andere passage in Jesaja over de reis van de ballingen uit Babel: “Daarom ga weg uit hun midden, en scheid u af, spreekt de HERE, en houd niet vast aan het onreine” (2 Kor 6:17; zie Jes 52:11). Gelezen met de kennis van deze vergaande verlossing van Gods kinderen uit hun toestand van slavernij aan de zonde en hun sterfelijkheid, neemt het Evangelie van Jesaja nog in geestelijke betekenis toe.

De Knecht van de HERE

Deze uitleg verklaart ook wat anders raadselachtig zou zijn, namelijk dat er in deze beloften van verlossing een reeks profetieën wordt verweven over de Knecht van de HERE. Hij krijgt in Gods heilsplan een bijzonder grote plaats toebedeeld, zowel wat betreft het volk Israël als wat betreft de heidenwereld: “Het is te weinig, dat U Mij tot een Knecht zou zijn om de stammen van Jakob weer op te richten en de bewaarden van Israël terug te brengen; Ik stel U tot een licht voor de volken, opdat Mijn heil zal reiken tot het einde van de aarde” (Jes 49:6).

Dit heilswerk brengt Hem vernedering door zijn volk, dat Hem veracht, en een schandelijke dood. De reden hiervoor komt aan het licht in de berouwvolle belijdenis van mensen, die Hem tijdens zijn leven hadden gezien als een door God geslagene en verdrukte. Pas achteraf zijn ze tot het inzicht gekomen dat zijn lijden omwille van hen is geweest. “Wij allen dwaalden als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg, maar de HERE heeft de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen” (Jes 53:6). De HERE vertelt dat de Knecht, doordat Hij Zich als schuldoffer zal stellen, waardoor Hij velen rechtvaardig zal maken, weer zal leven en “verhoogd, ja, zeer hoog verheven zijn” zal (Jes 52:13). Christus en zijn apostelen leren in deze profetieën aangaande de Knecht van de HERE de voorzegging, eeuwen van tevoren gedaan, te zien van Gods heilswerk in Christus, zijn leven van gehoorzaamheid onder zijn volk, zijn kruisdood, opstanding en verhoging.

Gods nieuwe wereld

Als gevolg van de komst van de Knecht van de HERE, en het volbrengen van zijn taak, gaat de wereld een heerlijke bestemming tegemoet. God spreekt Zijn voorname uit een nieuwe hemel en aarde te scheppen, dat wil zeggen: een nieuwe samenleving op aarde, waarin de mensen rijkelijk gezegend zullen worden. Met

de grootste nadruk wordt gezegd dat de tijd zal komen wanneer "voor Mij elke knie zich zal buigen, bij Mij elke tong zal zweren" (Jes 45:23). Middelpunt van deze wereld zal de stad Jeruzalem zijn. Daar zullen de mensen regelmatig heengaan om zich voor Gods aangezicht neer te buigen (Jesaja 66:23). Het leven van de aardbewoners zal niet zo kort zijn als nu het geval is: "als de levensduur van de bomen zal de leeftijd van Mijn volk zijn en van het werk van hun handen zullen Mijn uitverkorenen genieten" (Jes 65:22); "Al uw zonen zullen leerlingen van de HERE zijn, en het heil van uw zonen zal groot zijn; door gerechtigheid zullen zij bevestigd worden" (54:13). Gods verbond met David zal verwezenlijkt worden, wanneer de Koning plaats neemt op de wereldtroon in Jeruzalem om in vrede en gerechtigheid over de gehele aarde te regeren (Jesaja 55:3,4).

Het hemelse Jeruzalem

Evenals de stad en het Rijk Babel in het boek Openbaring symbool zijn van een wereldse samenleving in de eindtijd, zo is ook in het Evangelie van Jesaja Jeruzalem meer dan alleen de stad die in Christus' Rijk zal dienen als zetel van zijn heerschappij en wetgeving. De beeldrijke beschrijving van Sion in Jesaja wordt verklaard in Openbaring, waar Johannes in een visioen de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, ziet neerdalen uit de hemel. Wat hij hierover zegt, is van toepassing op de volmaakte kinderen van God, die bij Christus' wederkomst bekleed zullen worden met een onsterfelijk, onvergankelijk en verheerlijkt lichaam, en die vorsten en priesters met Christus de aarde zullen besturen en leiden in Gods wegen. Ook in dit opzicht heeft het Evangelie van Jesaja een bijzonder veelzeggende boodschap van heil.

"Hoor, opdat uw ziel zal leven"

Het tweede deel van Jesaja's profetie bevat dus het Evangelie dat Jezus en zijn apostelen later hebben verkondigd. Het feit dat een profeet van God dit lang van tevoren had gezegd, zou voor de ballingen in Babel nog extra betekenis aan de boodschap geven. Anders dan zij, kunnen wij op een groot deel van de vervulling van de Knechtprofetieën terugzien, en daarin het overvloedige bewijs vinden dat de HERE inderdaad de toekomst heeft geopenbaard. God heeft de boodschap door de eeuwen heen ook voor ons bewaard, opdat ook wij niet alleen de gelegenheid zouden hebben hierdoor onderwezen te worden in Gods heilsplan, maar ook om gehoor te geven aan Zijn uitnodiging daarin om in Hem te geloven en zelf een plaats krijgen in de volmaakte gemeenschap van Gods heiligen, wanneer de Knecht als de Messias terugkomt in heerlijkheid, zoals Jesaja vertelde: "Zie, de Here HERE zal komen met kracht en Zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, Zijn loon is bij Hem en Zijn vergelding gaat voor Hem uit" (Jes 40:10; vergelijk Op 22:12).